

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК

«В НАС ЄДИНА МЕТА – УКРАЇНА СВЯТА, НЕЗДОЛАННА НІКИМ І НІКОЛИ!»

Рекомендаційний бібліографічний список

І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Законодавчо-нормативні акти Верховної Ради України

2022 р.

1. **Про внесення змін** до деяких законів України щодо заборони виготовлення та поширення інформаційної продукції, спрямованої на пропагування дій держави-агресора : Закон України від 3 берез. 2022 р. № 2109-IX // Офіц. вісн. України. – 2022. – № 32 – Ст. 1687. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-20#Text>.
2. **Про внесення змін** до деяких законів України щодо стимулювання розвитку українського книговидання і книгорозповсюдження : Закон України від 19 черв. 2022 р. № 2313-IX // Голос України. – 2022. – 7 лип. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2313-20#Text>.
3. **Про внесення зміни** до розділу Х „Прикінцеві та перехідні положення” Закону України „Про повну загальну середню освіту” щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану : Закон України від 19 черв. 2022 р. № 2315-IX // Голос України. – 2022. – 30 черв. (№ 134). – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2315-20#Text>.
4. **Про заборону пропаганди** російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22 трав. 2022 р. № 2265-IX // Голос України. – 2022. – 11 черв. (№ 121). – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text>.
5. **Про затвердження Указу** Президента України „Про введення воєнного стану в Україні” : Закон України від 24 лют. 2022 р.

№ 2102-IX // Офіц. вісн. України. – 2022. – № 19. – Ст. 1027. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.

6. **Про Заяву Верховної Ради України „Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні”** : постанова Верхов. Ради України від 14 квіт. 2022 р. № 2188-IX // Офіц. вісн. України. – 2022. – № 34. – Ст. 1842. – Заява... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text>.

До 2022 р.

7. **Про відзначення подвигу героїв бою під Крутами** : постанова Верхов. Ради України від 16 трав. 2013 р. № 261-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 1. – Ст. 34. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/261-18>.

8. **Про встановлення Дня українського добровольця** : постанова Верхов. Ради України від 17 січ. 2017 р. № 1822-VIII // Офіц. вісн. України. – 2017. – № 11. – Ст. 320. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1822-19>.

Про встановлення Дня українського добровольця, який встановлено відзначати щорічно 14 березня.

9. **Про Державний Гімн України** : Закон України від 6 берез. 2003 р. № 602-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 13. – Ст. 560. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/602-15>.

10. **Про забезпечення функціонування української мови як державної** : Закон України від 25 квіт. 2019 р. № 2704-VIII // Офіц. вісн. України. – 2019. – № 41. – Ст. 1422 ; Відом. Верхов. Ради України. – 2019. – № 21. – Ст. 81. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

11. **Про основи національного спротиву** : Закон України від 16 лип. 2021 р. № 1702-IX // Офіц. вісн. України. – 2021. – № 62. – Ст. 3894. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.

12. **Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті** : Закон України від 9 квіт. 2015 р. № 314-VIII // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 40. – Ст. 1178 ; Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – № 25. – Ст. 190. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-19>.

13. **Про увіковічення пам'яті Героїв України, які віддали своє життя за свободу і незалежність України** : постанова Верхов. Ради України від 13 січ. 2015 р. № 97-VIII

// Офіц. вісн. України. – 2015. – № 6. – Ст. 115. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/97-19>.

Про створення в центральній частині Києва Українського національного пантеону, а в інших містах України – Алеї пам'яті Героїв України.

14. **Про увічнення перемоги** над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років : Закон України від 9 квіт. 2015 р. № 315-VIII // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 40. – Ст. 1179. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/315-19>.

Про встановлення в Україні Дня пам'яті та примирення, який відзначається щороку 8 травня. 9 травня в Україні щороку відзначається державне свято – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги).

Укази Президента України

2022 р.

15. **Про введення воєнного стану** в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022 // Уряд. кур'єр. – 2022. – 11 берез. (№ 54). – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>.
16. **Про загальнонаціональну хвилину** мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України : Указ Президента України від 16 берез. 2022 р. № 143/2022 // Уряд. кур'єр. – 2022. – 16 берез. (№ 59). – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143/2022#Text>.

До 2022 р.

17. **Про відродження історико-культурних** та господарських традицій Українського козацтва : указ Президента України від 4 січ. 1995 р. № 14/95 // Уряд. кур'єр. – 1995. – 12 січ. (№ 5). – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14/95#Text>.
18. **Про вшанування подвигу** учасників Революції гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні : указ Президента України від 11 лют. 2015 р. № 69 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 13. – Ст. 340. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/69/2015>.

Про встановлення в Україні Дня Героїв Небесної Сотні, який наказано відзначати щорічно 20 лютого.

19. **Про День Гідності та Свободи** : указ Президента України від 13 листоп. 2014 р. № 872
// Офіц. вісн. України. – 2014. – № 92. – Ст. 2641. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/872/2014>.

Про встановлення в Україні Дня Гідності та Свободи, який наказано відзначати щорічно 21 листопада.

20. **Про День захисника України** : указ Президента України від 14 жовт. 2014 р. № 806
// Офіц. вісн. України. – 2014. – № 83. – Ст. 2353. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/806/2014>.

Про встановлення в Україні свята - Дня захисника України, яке наказано відзначати щорічно 14 жовтня.

21. **Про День Національної гвардії України** : указ Президента України від 18 берез. 2015 р. № 148 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 23. – Ст. 632. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/148/2015>.

Про встановлення в Україні Дня Національної гвардії України, який наказано відзначати щороку 26 березня.

22. **Про День Соборності України** : указ Президента України від 13 листоп. 2014 р. № 871
// Офіц. вісн. України. – 2014. – № 92. – Ст. 2640. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/871/2014>.

Про відзначення щорічно 22 січня – у день проголошення в 1919 році Акта злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки – Дня Соборності України.

23. **Про заходи у зв'язку з 80-ми роковинами Великого терору – масових політичних репресій 1937–1938 років** : указ Президента України від 23 берез. 2017 р. № 75/2017
// Офіц. вісн. України. – 2017. – № 27. – Ст. 774. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/75/2017>.

24. **Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді** : указ Президента України від 12 черв. 2015 р. № 334 // Офіц. вісн. Президента України. – 2015. – № 14. – Ст. 971. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/334/2015>.

Про утворення Робочої групи з розроблення Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки.

25. **Про Стратегію національно-патріотичного виховання** : указ Президента України від 18 трав. 2019 р. № 286/2019 // Офіц. вісн. України. – 2019. – № 41. – Ст. 1435. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019>.

Постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України

2022 р.

- 26. Про перерозподіл деяких видатків** державного бюджету, передбачених Міністерству культури та інформаційної політики на 2022 рік : розпорядж. Каб. Міністрів України від 17 берез. 2022 р. № 229-р // Офіц. вісн. України. – 2022. – № 26. – Ст. 1471. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2022-%D1%80#Text>.

Одним із пунктів передбачено перерозподіл видатків споживання державного бюджету шляхом збільшення їх обсягу за програмою 3801190 „Забезпечення діяльності національних музеїв, національних і державних бібліотек та культурно-просвітницьких центрів” на 21980,5 тис. гривень.

- 27. Про реалізацію експериментального проекту** щодо моніторингу завданих пошкоджень та руйнувань за регіонами України внаслідок збройної агресії Російської Федерації на основі геоінформаційної системи : постанова Каб. Міністрів України від 24 черв. 2022 р. № 726 // Уряд. кур’єр. – 2022. – 30 черв. (№ 142). – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/726-2022-%D0%BF#Text>.

До 2022 р.

- 28. Про затвердження Державної цільової соціальної програми** національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Каб. Міністрів України від 30 черв. 2021 р. № 673 // Офіц. вісн. України. – 2021. – № 55. – Ст. 3403. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#Text>.

- 29. Про затвердження Державної цільової соціальної програми** розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року : постанова Каб. Міністрів України від 1 берез. 2017 р. № 115 // Офіц. вісн. України. – 2017. – № 22. – Ст. 621. – Програма... додається. – Текст документа в редакції від 17.07.2021 представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text>.

Серед цілей Програми – формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві.

30. **Про затвердження переліку** фільмів патріотичного спрямування, для виробництва та розповсюдження яких надається державна фінансова підтримка [Електронний ресурс] : розпорядж. Каб. Міністрів України від 5 верес. 2018 р. № 686-р // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України : законодавство України / Верхов. Рада України. – Електрон. дані. – Київ, 2018. – Перелік... додається. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2018-%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 14.07.2022). – Назва з екрана.
31. **Про затвердження плану** дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки : постанова Каб. Міністрів України від 9 жовт. 2020 р. № 932 // Офіц. вісн. України. – 2020. – № 84. – Ст. 2699. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>.
32. **Про затвердження плану** заходів з реалізації Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру „Сокіл” („Джура”) : розпорядж. Каб. Міністрів України від 22 трав. 2019 р. № 352-р // Уряд. кур’єр. – 2019. – 4 черв. (№ 103). – План заходів... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352-2019-%D1%80#Text>.
33. **Про затвердження плану** заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об’єктів культурної спадщини : розпорядж. Каб. Міністрів України від 8 груд. 2009 р. № 1494-р // Уряд. кур’єр. – 2009. – 30 груд. (№ 244). – С. 15 ; Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2010. – № 1. – С. 6. ; Інформ. зб. для директора шк. та зав. дит. садочком. – 2015. – № 3/4. – С. 228–231. – План заходів... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1494-2009-%D1%80>.
34. **Про затвердження плану** заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві : розпорядж. Каб. Міністрів України від 7 груд. 2016 р. № 954-р // Уряд. кур’єр. – 2016. – 29 груд. (№ 247). – План заходів... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/954-2016-%D1%80>.
35. **Про схвалення Концепції** Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року : розпорядж. Каб. Міністрів України від 19 трав. 2021 р. № 474-р // Офіц. вісн. України. – 2021. – № 42. – Ст. 2565. –

Дод.: Концепція... – Текст документа представлено також в інтернеті:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2021-%D1%80#Text>.

36. **Про схвалення Концепції** Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року : розпорядж. Каб. Міністрів України від 9 жовт. 2020 р. № 1233-р // Уряд. кур'єр. – 2020. – 27 жовт. (№ 208). – Дод.: Концепція... – Текст документа представлено також в інтернеті:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1233-2020-%D1%80#Text>.
37. **Про схвалення Стратегії** популяризації української мови до 2030 року „Сильна мова – успішна держава” : розпорядж. Каб. Міністрів України від 17 лип. 2019 р. № 596-р // Офіц. вісн. України. – 2019. – № 62. – Ст. 2159. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text>.
38. **Про утворення Міжвідомчої комісії** з питань національно-патріотичного виховання : постанова Каб. Міністрів України від 22 лип. 2015 р. № 524 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 60. – Ст. 1978. – Положення про Міжвідомчу комісію... додається. – Текст документа в редакції від 16.01.2021 представлено також в інтернеті:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/524-2015-%D0%BF>.

Нормативно-правові акти центральних державних органів виконавчої влади

Міністерство освіти і науки України

2022 р.

39. **Про деякі питання національно-патріотичного виховання** в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 6 черв. 2022 р. № 527 // Міністерство освіти і науки України : [офіц. вебпортал] / М-во освіти і науки України. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – Додаток: Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyaki-pitannya-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-v-zakladah-osviti-ukrayini-ta-viznannya-takim-sho-vtrativ-chinnist-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-16062015-641>, вільний (дата звернення: 14.07.2022). – Назва з екрана.

Затверджено заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р. Визнано таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 16 черв. 2015 р. № 641 „Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів

щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та Методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах”.

До 2022 р.

40. **Про затвердження нормативно-правових актів**, які регламентують порядок організації туристсько-краєзнавчої роботи : наказ М-ва освіти і науки України від 2 жовт. 2014 р. № 1124 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 89. – Ст. 2563. – Додаток: Інструкція щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1340-14#Text>.
41. **Про затвердження Положення про Всеукраїнський зліт юних туристів-краєзнавців** : наказ М-ва освіти і науки України від 5 черв. 2013 р. № 684 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 50. – Ст. 1808. – Положення... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1046-13#Text>.
42. **Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс на кращу Туристсько-краєзнавчу експедицію учнівської молоді з активним способом пересування „Мій рідний край”** : наказ М-ва освіти і науки, молоді та спорту України від 4 лют. 2013 р. № 80 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 20. – Ст. 683. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0286-13#Text>.
43. **Про затвердження Положення про Всеукраїнські спортивні ігри серед учнів професійно-технічних навчальних закладів України „Козацька наснага”** : наказ М-ва освіти і науки України від 29 лют. 2016 р. № 194 // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 45. – Ст. 1652. – Положення... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0721-16>.

Основними завданнями Спортивних ігор є: виховання в учнів поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей Українського народу; створення умов для належного рівня підготовки учнів до військової служби, виховання патріотичних почуттів серед учнівської молоді, громадянської відповідальності; підтримання оптимального рівня фізичного розвитку та збільшення рухової активності учнів; формування стійких мотивацій до самостійних занять фізичною культурою і спортом.

44. **Про затвердження Положення про Всеукраїнську координаційно-методичну раду з питань розвитку дитячо-юнацького туризму, краєзнавства й екскурсій** : наказ М-ва освіти і науки України від 11 трав. 2004 р. № 379 // Офіц. вісн. України. – 2004. –

№ 21. – Ст. 1480. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-04#Text>.

45. **Про затвердження Положення** про Всеукраїнську краєзнавчу експедицію учнівської молоді „Моя Батьківщина – Україна”: наказ М-ва освіти і науки, молоді та спорту України від 4 лют. 2013 р. № 81 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 20. – Ст. 684. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0287-13#Text>.
46. **Про затвердження Рекомендацій** щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України : наказ М-ва освіти і науки України від 7 верес. 2000 р. № 439 // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2001. – № 5. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0439290-00>.
47. **Про організацію Всеукраїнської** дитячо-юнацької військово-патріотичної гри „Сокіл” („Джура”) в навчальних закладах : лист М-ва освіти і науки України від 17 лют. 2015 р. № 1/9-78 // Інформ. зб. для директора шк. та завідуючого дит. садочком. – 2015. – № 5/6. – С. 73–91. – Додаток: Рекомендації з організації Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри „Сокіл” („Джура”) у загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах України: с. 74–91. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v9-78729-15#Text>.
48. **Про організацію національно-патріотичного** виховання у дошкільних навчальних закладах : лист М-ва освіти і науки України від 25 лип. 2016 р. №1/9-396 // Вихователь-методист дошк. закл. – 2016. – № 8. – С. 52–57. – Додаток: Інструктивно-методичні рекомендації „Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах”. – Текст документа представлено також в інтернеті: http://kyiv-oblosvita.gov.ua/images/banners/2016/07/1_9-396-16.pdf.
49. **Про особливу відповідальність** педагогічних та науково-педагогічних працівників [за виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого культурного потенціалу народу] : лист М-ва освіти і науки України від 29 лип. 2014 р. № 1/9-382 // Практика упр. закл. освіти. – 2014. – № 8. – С. 79. – Текст листа представлено також в інтернеті: <http://osvita.ua/legislation/other/42289/>.
50. **Про перегляд підходів** з організації діяльності музеїв історичного профілю : лист М-ва освіти і науки України від 22 трав. 2015 р. № 1/9-255 // Інформ. зб. та комент. МОН України. – 2015. – № 7. – С. 3–4. – Додаток: Методичні рекомендації щодо засад

діяльності музеїв історичного профілю дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-255729-15#Text>.

51. **Про проведення Всеукраїнського фізкультурно-патріотичного фестивалю школярів України „Нащадки козацької слави”** : наказ М-ва освіти і науки України від 25 берез. 2008 р. № 245 // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 31. – Ст. 1015. – Положення про проведення Всеукраїнського фізкультурно-патріотичного фестивалю... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0312-08>.

Метою щорічного фестивалю є формування здорового способу життя, підвищення соціальної активності і зміцнення здоров'я учнівської молоді, поліпшення національно-патріотичного виховання школярів 6–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

52. **Щодо наказу Міністерства освіти і науки України від 12.08.2014 № 931 [„Про проведення щорічного Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек”]** : [Ін-том модернізації змісту освіти спільно з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розроблено метод. рек. щодо проведення в 2015 р. Всеукр. місячника Шк. б-к під гаслом „Виховуємо громадянина – патріота України”] / ДНУ „Ін-т модернізації змісту освіти” МОН України // Шк. б-ка плюс. – 2015. – Жовт. (№ 19/20). – С. 3.

53. **Щодо наказу Міністерства освіти і науки України від 12.08.2014 № 931 [„Про проведення щорічного Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек”]** [Електронний ресурс] : [Ін-том модернізації змісту освіти спільно з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розроблено метод. рек. щодо проведення в 2021 р. Всеукр. місячника Шк. б-к під гаслом „Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові традиції та цінності”] / ДНУ „Ін-т модернізації змісту освіти” МОН України // Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані і прогн. – Київ, 2021. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/Monthly_methodical_recommendations_2021.pdf, вільний (дата звернення: 19.07.2022). – Назва з екрана.

54. **Щодо протидії пропаганді сепаратизму та антиукраїнській ідеології в системі освіти** : лист М-ва освіти і науки України від 24 черв. 2015 р. № 1/9-302 // Інформ. зб. та комент. МОН України. – 2015. – № 8. – С. 3. – Текст документа представлено також в інтернеті: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_302729-15#Text.

Міністерство молоді та спорту України

55. **Про затвердження Положення** про Центр патріотичного виховання : наказ Мінмолодьспорту України від 23 жовт. 2013 р. № 720 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 93. – Ст. 3454. – Положення... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1941-13>.

Центр патріотичного виховання – позашкільний навчальний заклад, основним напрямом діяльності якого є формування гармонійно розвиненої особистості вихованців (учнів, слухачів); виховання почуття патріотизму, духовності, національної свідомості; забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості; організація оздоровлення та змістовного дозвілля молоді.

56. **Про затвердження Порядку** формування календарних планів заходів щодо реалізації державної політики з питань молоді та національно-патріотичного виховання : наказ Мінмолодьспорту України від 5 квіт. 2019 р. № 1740 // Офіц. вісн. України. – 2019. – № 39. – Ст. 1396. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0437-19#Text>.

Міністерство культури та інформаційної політики України

57. **Положення про красназавчу** роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України : наказ М-ва культури і мистецтв України від 11 черв. 1996 р. № 314 // Збірник нормативних документів із бібліотечної справи / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [уклад. Л. П. Бондар]. – Луцьк, 2009. – С. 110–119. – Текст наказу представлено також в інтернеті: https://profy.nlu.org.ua!/site/official/o_country.htm.

58. **Про затвердження Порядку** проведення конкурсного відбору кінопроектів патріотичних серіалів, для виробництва (створення) та розповсюдження яких надається державна фінансова підтримка : наказ М-ва культури та інформ. політики України від 27 лип. 20221 р. № 579 // Офіц. вісн. України. – 2021. – № 72. – Ст. 4581. – Порядок... додається. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1144-21#Text>.

Міністерство оборони України

59. **Про внесення змін до наказу** Міністерства оборони України від 11 жовтня 2021 року № 313 [„Про затвердження Переліку спеціальностей та/або професій, споріднених з

відповідними військово-обліковими спеціальностями, після одержання яких жінки беруться на військовий облік військовозобов'язаних та Переліку спеціальностей та/або професій, споріднених з відповідними військово-обліковими спеціальностями”]: наказ М-ва оборони України від 7 лют. 2022 р. № 35 // Офіц. вісн. України. – 2022. – № 25. – Ст. 1378. – Текст документа представлено також в інтернеті: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-22#Text>.

II. БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

60. Бут, А. Черкаси – мистецький прихисток Сходу України: Мандрівна бібліотека паркується [Електронний ресурс] / Анастасія Бут // Прочерк : про це говорять Черкаси : [інтернет- вид.]. – Електрон. дані. – 2022. – 15 лип. – Режим доступу: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/103741-cherkasi--mistetskij-prihistok-shodu-ukrayini-mandrivna-biblioteka-parkuetsja>, вільний (дата звернення: 19.07.2022). – Назва з екрана.

Про діяльність фахівців Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки в Черкасах, вони знайшли прихисток з початком війни Росії проти України. Це місто вони розглядають як потенційне місце розташування Луганської бібліотеки, де планують запустити власний проєкт психологічної підтримки для тих, хто постраждав від війни. Також, використовуючи свої попередні напрацювання, хочуть залучити черкасців до власних курсів та тренінгів, зокрема 14 липня на базі Черкаської обласної бібліотеки для юнацтва імені Василя Симоненка презентували проєкт „Луганці в Черкасах. Мандрівна бібліотека паркується”.

61. Варюхіна, Л. Добрий день, бібліотечна країно! Ми – з Миколаєва! / Любов Варюхіна, Олена Некипелова // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 13–17.

Автори статті відновлюють перебіг перших воєнних місяців бібліотечного життя, коли ЦМБ ім. М. Л. Кропивницького та її філіям спочатку довелося призупинити обслуговування користувачів, а згодом перелаштуватися на роботу в дуже складних умовах. Незважаючи на постійні обстріли і наближену до міста зону бойових дій, миколаївські публічні бібліотеки надають волонтерську допомогу, у години між сигналами тривоги продовжують видавати книжки, проводити невеликі за тривалістю і кількістю відвідувачів патріотичні та арттерапевтичні заходи, відновлюють старі і розпочинають реалізацію нових бібліотечних проєктів.

62. **Вилегжаніна, Т.** Книги і бібліотеки у вихорі війни / Тамара Вилегжаніна // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 4–5.

Про роботу працівників галузі культури на інформаційно-культурному фронті. Так, у межах благодійної акції „Українським дітям – українську книгу” бібліотеки збирають і передають дітям-переселенцям українськомовні книжки, функціонують як волонтерські центри, зосереджують свою роботу на підтримці ВПО, забезпечують широкий загал користувачів достовірною інформацією за допомогою електронних ресурсів.

63. **Вітавська, Н.** Бібліотеки Черкащини в умовах війни / Наталія Вітавська // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 26–28.

64. **Вовк, Н. С.** Використання бібліотечних сторінок у соціальних мережах з метою морально-інформаційної підтримки читачів у березні – квітні 2022 року / Н. С. Вовк // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. – Харків : ХДАК, 2022. – Вип. 61. – С. 94–105. – Бібліогр.: с. 104–105. – Текст статті представлено також в інтернеті: <http://v-khsac.in.ua/article/download/261399/257853>.

Розглянуто особливості проведення просвітницьких заходів сучасними бібліотеками, визначено основні напрями використання соціальних мереж бібліотеками. Проаналізовано особливості культурно-просвітницької діяльності та морально-інформаційної підтримки користувачів бібліотек із початку повномасштабної російсько-української війни (період аналізу 24.02.2022–30.04.2022). Аналіз виконано на основі дописів на сторінках у соціальній мережі п'яти українських бібліотек з різних регіонів держави. Подано результати дослідження у вигляді детальної характеристики дописів бібліотек та в табличній формі за такими критеріями: кількість дописів, регулярність дописів, характер дописів, кількість проведених просвітницьких заходів.

65. **Вовнюк, І.** Бібліотека у реаліях війни: нові можливості та нова відповідальність / Ірина Вовнюк // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 25–26.

Кращий спосіб заспокоїте себе у важкий час – згуртуватися і допомагати війську тим, чим можливо. Автор розповідає про волонтерський центр, що стихійно сформувався при Львівській обласній бібліотеці для юнацтва ім. Романа Іваничука, а з часом набув ознак чіткої організаційної структури, в якій кожен знає свою роль та обов'язки. Волонтери плетуть маскувальні сітки, закуповують амуніцію, медикаменти, продукти харчування й інші необхідні в екстремальних умовах військових

дій речі. А реалізація таких проєктів як „Сплетіння”, „Мистецтво проти війни”, „Цікаві люди в гостях у Люди”, „Заспокоїливі відеопоради від З. Кручак” та безкоштовні екскурсії історичним центром Львова допомагають вимушеним переселенцям адаптуватися в новому середовищі.

66. **Гаврилюк, І.** Культурний фронт публічних бібліотек Тернополя: об'єднуймось задля перемоги! / Іраїда Гаврилюк // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 29–30.
67. **Гордієнко, А.** Працюємо у нових реаліях: зміни та доповнення до діючого законодавства [Електронний ресурс] : [закони та нормат.-прав. акти, прийняті з початку військ. часу, якими мають керуватися в б-ках] / Алла Гордієнко // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 3–6. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/2/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.
68. **Гранчак, Т.** 100 днів війни або невтрачена весна Української бібліотечної асоціації [Електронний ресурс] / Тетяна Гранчак // БібліоТека : бюл. Укр. бібл. асоц. / Укр. бібл. асоц. – Електрон. дані. – 2022. – № 1/2. – С. 2–3. – Режим доступу: [https://ula.org.ua/images/documents/5029/UBA_bulleten1-2\(2022\).pdf](https://ula.org.ua/images/documents/5029/UBA_bulleten1-2(2022).pdf), вільний (дата звернення: 18.07.22). – Назва з екрана.
69. **Діяльність бібліотек в умовах війни – 2022** [Електронний ресурс] : [презентація] / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, від. наук.-метод., соціокультур. та міжнар. діяльності ; розроб.: Рубан А. І., Лапада М. Х., Хемчян І. І., Гончаренко О. Л. // Бібліотеки в реаліях війни / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2022. – (На допомогу освітянам, науковцям і бібліотекарям в умовах воєнного стану). – Режим доступу: <https://dnppb.gov.ua/ua/biblioteky-v-realiyakh-viyny/>, вільний (дата звернення: 18.07.22). – Назва з екрана.
70. **Європа підтримує українську культуру** [Електронний ресурс] : віртуал. день інформ. до Дня Європи – 2022 в Україні : [презентація] / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, від. наук.-метод., соціокультур. та міжнар. діяльності ; підгот.: Рубан А. І., Хемчян І. І., Лапада М. Х. // Пункт європейської інформації / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2022. – (Працюємо на перемогу!). – Режим доступу: <https://dnppb.gov.ua/ua/пункт-європейської-інформації/>, вільний (дата звернення: 18.07.22). – Назва з екрана.

71. **Забіянов, Є.** На інформаційній передовій: [досвід Одеської ОУНБ ім. М. С. Грушевського] / Євген Забіянов, Ольга Нагорнюк // Чорноморські новини. – 2022. – 7–9 квіт. (№ 25–26). – Текст статті представлено також в інтернеті: <https://chornomorka.com/archive/22348-22349/a-15926.html>.

72. **Забіянов, Є.** Робота медіахабу в умовах воєнного стану: досвід Одеської ОУНБ ім. М. С. Грушевського / Євген Забіянов // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 31–32. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: <https://biblioteka.od.ua/wp-content/uploads/2022/04/Robota-mediya-habu-v-umovah-voyennogo-stanu-dosvid-roboty-OOUNB-im.-M.-Grushevskogo.pdf>.

Усвідомивши важливість „інтелектуальної терапії” під час воєнного стану, Одеська ОУНБ ім. М. С. Грушевського спільно з Центром патріотичного виховання й організації дозвілля дітей і молоді реалізувала медіапроект, метою якого стало створення медіахабу. У медіахабі в змішаному форматі – за безпосередньої фізичної присутності слухачів у книгозбірні та водночас на платформі Zoom – відбуваються просвітницькі лекції національно-патріотичної тематики, а також з питань інформаційної безпеки під час війни.

73. **Здановська, В.** Війна в Україні: бібліотечно-інформаційний фронт / Валентина Здановська // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 5–8.

Із початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну і до нині публічні бібліотеки пройшли шлях від розгубленості до забезпечення потужної інформаційної, матеріальної, соціальної та психологічної підтримки тих, хто цього потребував. Майже кожна бібліотека та її фахівці долучились до бібліотечно-інформаційного фронту, організувавши в своїх приміщеннях волонтерські центри допомоги ЗСУ і переселенцям, забезпечуючи потреби жителів громади і тимчасових переселенців у навчанні та достовірній інформації, підтримуючи своїх колег з різних регіонів України, які потребували допомоги.

74. **Зимовець, А.** Мир починається з мене! [Електронний ресурс] : [діяльність КЗ „Обласна бібліотека для дітей” Черкас. облради під час війни] / Алла Зимовець // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 40–42. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/40/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.

75. **Казакова, Л.** Чернігівська обласна бібліотека для дітей: працюємо в умовах війни [Електронний ресурс] / Лариса Казакова, Олена Ташлик // Б-ка у форматі Д° :

[електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 37–39. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/36/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.

76. **Кардаш, О.** Обігріти кожну дитину серцем [Електронний ресурс] : бібліотерапія як ліки від стресу : [діяльність Волин. обл. б-ки для дітей під час війни] / Оксана Кардаш // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 24–28. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/24/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.

77. **Колодницька, Т.** Бібліотека. Волонтерство. Сьогодення [Електронний ресурс] : [діяльність Івано-Франків. обл. б-ки для дітей] / Тетяна Колодницька // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 33–36. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/32/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.

78. **Кошельнікова, О.** Бібліотека – „Точка” допомоги та підтримки / Олена Кошельнікова // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 33–34.

У статті репрезентовано діяльність бібліотек м. Кременчука в межах проєкту „Спільно. Точки зустрічі”, який діє за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Мета проєкту – облаштувати безпечні простори для вимушених переселенців, де вони зможуть отримати базову гуманітарну допомогу, соціальну та емоційну підтримку, доступ до індивідуальних та групових психологічних консультацій, долучитися до різноманітних заходів. Один із таких просторів уже відкрито в Кременчуцькій міській публічній бібліотеці. Родзинкою точки „Спільно” у книгозбірні є наявність мобільного планетарію.

79. **Лифар, О.** Спільними зусиллями до перемоги [Електронний ресурс] : [діяльність Хмельниц. обл. б-ки для дітей ім. Т. Г. Шевченка] / Оксана Лифар // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 14–16. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/14/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.

80. **Лісойван, М.** Бібліотечна діяльність в умовах воєнного стану / Марина Лісойван // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 35.

Незважаючи на складну ситуацію, м. Харків продовжує жити, боротися, працювати, а керівництво міста цілодобово турбується про його мешканців. Для тих, хто перебуває у підземці, було, зокрема започатковано проєкт „Мирне майбутнє України”, до якого долучились і працівники ЦБС Київського, Немишлянського та Холодно-гірського районів міста. Аби допомогти людям подолати паніку, страх, легше пережити стресові ситуації бібліотекарі організували на деяких станціях метро мобільні соціокультурні та освітні хаби.

81. **Мундір, О.** Разом до перемоги [Електронний ресурс] : [діяльність Вінниц. обл. б-ки для юнацтва] / Оксана Мундір // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 29–32. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/28/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.
82. **На допомогу біженцям** та вимушено переміщеним особам [Електронний ресурс] : корис. посилання : [презентація] / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, [від. наук.-метод., соціокультур. та міжнар. діяльності] // Бібліотеки в реаліях війни / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2022. – Режим доступу: <https://dnpb.gov.ua/ua/biblioteky-v-realiyakh-viyny/>, вільний (дата звернення: 18.07.22). – Назва з екрана.
83. **Николаїшина, Г.** Дитяча бібліотека як соціокультурний, психологічно-реабілітаційний та дозвіллевий простір для дітей-ВПО у реаліях війни [Електронний ресурс] : [діяльність Центр. дит. б-ки Чернівець. ЦБС] / Галина Николаїшина // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 20–23. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/20/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.
84. **Огляд краєзнавчої роботи** регіональних бібліотек України під час воєнного стану (24.02 – 30.04.2022) [Електронний ресурс] / Нац. іст. б-ка України ; [підгот. О. Покропивна ; ред.: О. Михайлова, Н. Волошінська ; відп. за вип. А. Скорохатова. – Електрон. дані. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2022. – 11 с. – Режим доступу: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2022/05/02/kbd_ogliad_kviten.pdf, вільний (дата звернення: 29.07.2022). – Назва з екрана.
85. **Олійник, С.** Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека запустила всеукраїнську акцію [Електронний ресурс] / Светлана Олейник // Индустриальное Запорожье : [інтернет-вид.]. – Електрон. дані і прогр. – Запоріжжя, 2022. – 27 лип. –

Режим доступу: <http://iz.com.ua/zaporoje/u-golovniy-bibliotetsi-zaporizkoyi-oblasti-zbirayut-knizhki-dlya-timchasovo-okupovanih-teritoriy>, вільний (дата звернення: 29.07.22). – Назва з екрана.

Безстрокову Всеукраїнську акцію „Книги для нескорених” у липні 2022 р. ініціювала та запустила Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека. Таким чином вирішили підтримати літературою бібліотеки Запорізької області, що постраждали від воєнних дій, а також бібліотеки на тимчасово окупованих територіях області, де окупанти знищували світові україномовні художні та історичні книги.

86. **Острога, С.** Бібліотеки Сумщини в умовах війни / Світлана Острога // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 8–11.
87. **Полікарпова, Л.** Виклики воєнного часу для культурної галузі України [Електронний ресурс] / Людмила Полікарпова // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2022. – № 2. – С. 7–10. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/130#page/6/mode/2up>, вільний (дата звернення: 15.07.22). – Назва з екрана.
88. **Публічні бібліотеки в умовах** воєнного часу: з досвіду роботи бібліотек Одеської області: аналіт. довідка з досвіду роботи / Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського ; [упоряд. Г. П. Діденко]. – Одеса : [Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського], 2022. – 20 с. : фот. – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://biblioteka.od.ua/wp-content/uploads/2022/04/Publichni-biblioteky-v-umovah-voyennogo-chasu-z-dosvidu-roboty-bibliotek-Odeskoyi-oblasti.pdf>.
89. **Разом до перемоги!** Бібліотеки України в дії: з досвіду роботи : аналіт. довідка з досвіду роботи / Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського ; [упоряд. Г. П. Діденко]. – Одеса : [Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського], 2022. – 12 с. : фот. – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://biblioteka.od.ua/wp-content/uploads/2022/04/Razom-do-Peremogy-Biblioteky-Ukrayiny-v-diyi-z-dosvidu-roboty.pdf>.
90. **Савицька, А.** В обласній бібліотеці відкрили виставку дитячих патріотичних малюнків [Електронний ресурс] / Анна Савицька // Вичерпно: інформ. вид. Черкащини. – Електрон. дані. – 2022. – 5 лип. – Режим доступу: <https://vycherpno.ck.ua/v-oblasnij-biblioteczi-vidkryly-vystavku-dytyachyh-patriotychnyh-malyunkiv/>, вільний (дата звернення: 16.07.22). – Назва з екрана.

У Черкаській обласній бібліотеці для дітей організували виставку до Дня Конституції України. Її представила художня студія „Барви натхнення” Черкаської дитячої школи мистецтв № 2.

91. **Сеник, Л.** Вінницька ОУНБ: робимо внесок у перемогу / Сеник Лариса // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 22–24.
92. **Тарчевська, В.** Хмельницька обласна бібліотека для юнацтва: працюємо з вірою в перемогу / Віра Тарчевська // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 11–13.
93. **Усе для перемоги!** Волонтери у бібліотеках [Одеської] області : аналіт. довідка з досвіду роботи / Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського ; [упоряд. Н. В. Усатюк]. – Одеса : [Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського], 2022. – 12 с. : фот. – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://biblioteka.od.ua/wp-content/uploads/2022/04/Use-dlya-peremogy-Volontery-u-bibliotekah-oblasti-z-dosvidu-roboty.pdf>.
94. **Цяпало, Л.** Робота бібліотек ЦБС для дорослих м. Львова під час війни / Любов Цяпало, Катерина Алексєєнко // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 17–19.
95. **Читаюча нація – непереможна!** [Електронний ресурс] : корис. онлайн-ресурси : [презентація] / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, [від. наук.-метод., соціокультур. та міжнар. діяльності] ; підгот. О. Л. Гончаренко // Бібліотеки в реаліях війни / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2022. – (На допомогу освітянам, науковцям і бібліотекарям в умовах воєнного стану). – Режим доступу: <https://dnrb.gov.ua/ua/biblioteki-v-realiyakh-viyny/>, вільний (дата звернення: 18.07.22). – Назва з екрана.

ІІІ. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ: ТЕОРІЯ Й ПРАКТИКА

96. **Анісімова, О. М.** Сучасна українська книга в житті молоді через призму соціологічного дослідження / Анісімова Ольга Миколаївна, Крисько Наталія Миколаївна // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2019. – № 4. – С. 21–31. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2019_4_5.

Досліджено рівень популярності сучасної української книги та визначено пріоритети молоді серед сучасних українських письменників задля покращення укомплектованості бібліотечного фонду Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки цією літературою.

97. **Безродня, І. І.** Формування патріотичних якостей в учня Нової української школи / Ірина Іванівна Безродня // Тавр. вісн. освіти. – 2021. – № 2. – С. 167–175. – Бібліогр.: 11 назв.
98. **Березівська, Л.** Ідея національно-патріотичного виховання школярів у добу Української революції: за матеріалами журналу „Вільна українська школа” (1917–1920) / Лариса Березівська // Рідна шк. – 2016. – № 1. – С. 57–62. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: <http://lib.iitta.gov.ua/106919/>.
99. **Бех, І.** Патріотизм: сучасні ознаки та орієнтири виховання / Іван Бех // Рідна шк. – 2015. – № 1/2. – С. 3–6. – Бібліогр.: 7 назв.
- У статті запропоновано визначення дефініції „патріотизм” та його компонентну структуру. Сформульовано положення, на які має орієнтуватися процес виховання патріотизму.*
100. **Бех, І.** Проблема патріотизму в сучасному науковому осмисленні / Іван Бех // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2015. – № 4/5. – С. 6–12. – Бібліогр.: 7 назв.
101. **„Бібліотека – вимір незалежності”** [Електронний ресурс] : XII Львів. міжнар. бібл. форум : зб. матеріалів / ВГО Укр. бібл. асоц. ; [редкол.: В. С. Пашкова та ін.]. – Електрон. дані. – Київ : [УБА], 2021. – 57 с. – Режим доступу: https://ula.org.ua/images/uba_document/seminar/Zbirnyk_Biblioforum_2021_compressed.pdf, вільний (дата звернення: 27.07.22). – Назва з екрана.
102. **Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України** : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 12 листоп. 2015 р. / Нац. іст. б-ка України, Нац. спілка краєзнавців України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; [редкол.: Скорохвата А. В. та ін. ; ред.: Кудласевич Т. С., Чеховська І. В.]. – Київ : [Нац. іст. б-ка], 2015. – 270 с. – (III Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька). – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/elfond/III_krajeznavchi_chytannja_Konferenccija_2015/III_krajeznavchi_chytannja_Konferenccija_2015.pdf.
103. **Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України** : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 листоп. 2017 р. / Нац. іст. б-ка України, Нац. спілка краєзнавців України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; [редкол.: Скорохвата А. В. та ін. ; ред.: Кудласевич Т. С., Поліщук М. А.]. – Київ : [Нац. іст. б-ка], 2017. – 250 с. – (IV Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька). – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/03/14/4_kraeznav_chitannya_zbirnyc_2017.pdf.

104. **Бондар, Л. М.** Комплектування фонду бібліотек навчальних закладів документами з питань національно-патріотичного виховання – нагальна вимога сьогодення / Бондар Людмила // Шк. б-ка плюс. – 2017. – Верес. (№ 17/18). – С. 20–24.
105. **Бондар, Л. М.** Комплектування фонду шкільної бібліотеки на допомогу національно-патріотичному вихованню дітей і молоді / Людмила Миколаївна Бондар // Таврійс. вісн. освіти. – 2017. – № 3. – С. 285–295. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті:
- У статті висвітлено деякі аспекти комплектування фонду шкільної бібліотеки для забезпечення патріотичного виховання школярів. Наголошено, що головною метою національного виховання на сучасному етапі є набуття молодим поколінням історичного й соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу. Акцентовано, що значний внесок для формування національно свідомої, духовно багатой учнівської молоді може зробити шкільна бібліотека.*
106. **Бондаренко, О. Ю.** Актуальні питання патріотичного виховання / Бондаренко О. Ю. // Історія та правознавство. Позакл. робота. – 2014. – № 3. – С. 5–9.
- Про методи і форми патріотичного виховання в системі загальнонавчального процесу.*
107. **Бояринцев, О.** Історія та освіта як поле взаємодії школи і громадських організацій у справі патріотичного виховання молоді / Олег Бояринцев // Вісн. Ін-ту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : [б. в.], 2014. – Вип. 31. – С. 57–63. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vird_2014_31_13.pdf.
- Аналізуються загальні підвалини взаємодії школи та громадських організацій у справі патріотичного виховання особистості. Розкрито завдання, що постають перед молодіжними громадськими організаціями спільно з школою, – спільне поширення історичної правди, формування в молоді інтересу до історичного минулого, розповсюдження науково обґрунтованого історичного знання в молодіжному середовищі, розвінчання історичних міфологем.*
108. **Виховання національно свідомого**, патріотичного зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України : аналіт.-інформ. матеріали / [О. В. Бабак, І. Д. Бех, Т. Е. Василевська та ін.] ; Держ. ком. України у справах сім'ї та молоді, Держ. ін-т пробл. сім'ї та молоді. – Київ : [б. в.], 2003. – 191 с.

109. **Волошінська, Н.** Краєзнавчі ресурси Національної історичної бібліотеки України : (за результатами дослідж.) / Ніна Волошінська // Бібл. планета. – 2020. – № 4. – С. 10–14.

Статтю присвячено результатам дослідження контенту та інформаційного потенціалу краєзнавчих ресурсів Національної історичної бібліотеки України, зокрема й електронного мультиресурсу „Історія міст і сіл України”, які допомагають задовольнити науково-дослідні, інформаційні, освітні потреби користувачів та бібліотечних фахівців.

110. **Ворфлік, Л. В.** Шкільна бібліотека – осередок національно-патріотичного виховання молоді / Л. В. Ворфлік, З. Г. Жеребкіна // Шк. б-ка плюс. – 2017. – Жовт. (№ 19/20). – С. 4–7.

111. **Ганноченко, Н.** Шкільна бібліотека – осередок громадянсько-патріотичного виховання дітей : [досвід роботи б-ки загальноосвіт. шк. І–ІІІ ст. № 7 Смілян. міс. ради Черкас. обл.] / Неля Ганноченко // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Трав. (№ 9/10). – С. 14–22. – Бібліогр.: с. 22.

112. **Гаркуша, В. В.** Бібліотечне краєзнавство в системі роботи шкільних бібліотек / В. В. Гаркуша // Шк. бібліотекар. – 2014. – № 9 (верес.). – С. 2–6.

113. **Гарнійчук, В. М.** Досвід провідних країн світу щодо виховання патріотизму підростаючого покоління / В. М. Гарнійчук // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. – Київ, 2015. – Вип. 19, кн. 1. – С. 138–150. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19(1)_15).

Проаналізовано досвід виховання патріотизму підростаючого покоління в Федеративній Республіці Німеччина, Ізраїлі та Японії. Визначено зміст, основні форми та методи патріотичного виховання у цих країнах, де виховання патріота-воїна-громадянина є питанням загальнодержавного масштабу.

114. **Гарнійчук, В. М.** Сформованість патріотизму старших підлітків на етапі становлення української держави: компоненти, критерії та показники / В. М. Гарнійчук // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т проблем виховання. – Кіровоград, 2014. – Вип. 18, кн. 1. – С. 123–132. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tmpvd_2014_18\(1\)_16.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tmpvd_2014_18(1)_16.pdf).

Висвітлено інтегративні компоненти патріотизму старших підлітків, визначені через ціннісні ставлення: до Батьківщини, до народу та до себе як громадянина-

патріота незалежної України. Виокремлено три критерії вихованості патріотизму старших підлітків: емоційно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний.

115. **Гирба, А. В.** Краєзнавча робота як пріоритетний напрямок діяльності педагогічного колективу та шкільного бібліотекаря (з досвіду роботи Губівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів імені Дем'яна Бедного) / А. В. Гирба // Пед. вісн. – Кіровоград, 2014. – № 1/2. – С. 123–126.

116. **Годецька, Т. І.** Проблеми національно-патріотичного виховання у засобах масової інформації / Тетяна Годецька // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2015. – № 4/5. – С. 81–84. – Бібліогр.: 13 назв.

В інформаційно-аналітичному огляді актуалізовано проблеми національно-патріотичного виховання молоді.

117. **Діяльність бібліотек у забезпеченні** вивчення і популяризації історико-культурної спадщини регіонів: історія, сьогодення, перспективи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 листоп. 2021 р. / Нац. іст. б-ка України, Нац. спілка краєзнавців України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; [заг. ред. О. П. Реєнта]. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2021. – 303 с. – (VI Краєзнавчі читання пам'яті академіка Петра Тронька). – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2021/12/07/6chit_konf_2021.pdf.

118. **Дубина, М. І.** Виховання патріотизму в учнів та студентської молоді / М. І. Дубина, Ю. Д. Руденко ; Акад. наук вищ. освіти України. – Київ : Експрес-Поліграф, 2010. – 403 с. – Бібліогр.: с. 397–402.

119. **Дяченко, Н. І.** Виховання громадянина-патріота у практиці роботи шкільних бібліотекарів Кіровоградщини / Н. І. Дяченко // Шк. б-ка плюс. – 2015. – Квіт. (№ 7/8). – С. 16–19. – Бібліогр.: с. 19.

120. **З Україною в серці** : дитяча поезія / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Хемчян І. І., Біла Л. О., Рубан А. І.]. – Київ : Фенікс, 2016. – 255, [1] с. : іл.

У жовтні 2015 р. Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України спільно з Інститутом модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України проведено Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек „Виховуємо громадянина – патріота України”. У рамках заходу відбувся конкурс патріотичних віршів учнів. Твори переможців увійшли до збірника „З Україною в серці”. У виданні також використані роботи учасників конкурсу патріотичного малюнку.

121. **Зайко, Н.** Майбутнє України будуюмо разом! / Наталія Зайко // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2017. – № 2. – С. 25–27.
- У статті висвітлено досвід роботи Хмельницької обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка щодо формування патріотичної свідомості юних читачів у партнерстві з патріотично-правовим рухом „ХОМА”.*
122. **Зайко, С.** Book-квест як новий формат краєзнавчої гри для молоді / Світлана Зайко // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2020. – № 1. – С. 10–13.
- Стаття репрезентує досвід Центральної міської бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва з організації та проведення вуличних book-квестів як інтерактивного формату популяризації краєзнавчої літератури та знань серед молоді міста.*
123. **Захарова, Р. І.** Національно-патріотичне виховання в роботі шкільної бібліотеки : [із досвіду роботи б-ки СШ № 80 м. Харкова] / Р. І. Захарова // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 9 (верес.). – С. 12–14.
124. **Зініченко, Л. В.** Проведення Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек у Київській області : [1–30 жовт. 2015 р., гасло: „Виховуємо громадянина – патріота України] / Л. В. Зініченко // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Січ. (№ 1/2). – С. 2–3.
125. **Зуб, Л. Д.** Використання краєзнавчого потенціалу в роботі шкільного бібліотекаря / Л. Д. Зуб // Шк. б-ка. – 2010. – № 2. – С. 53–56.
126. **Калабська, В. С.** Формування патріотизму в учнів початкових класів засобами українського фольклору (друга половина XIX – перша чверть XX століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Калабська Віра Степанівна ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Київ, 2013. – 20 с.
127. **Караман, Т.** Формування патріотичних цінностей у студентської молоді бібліотечними формами роботи / Тетяна Караман // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2016. – № 2. – С. 39–40.
- У статті висвітлюється роль бібліотеки закладу вищої освіти в процесі формування патріотичних цінностей у молоді. На прикладі роботи бібліотеки Криворізького металургійного інституту розглядаються різнопланові національно-патріотичні заходи, які проводяться в контексті краєзнавчої роботи, що сприяє вихованню громадянина-патріота.*
128. **Качур, М. М.** Патріотичне виховання молодших школярів засобами художнього краєзнавства : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Качур Мирослава Михайлівна ; Ін-т проблем виховання АПН України. – Київ, 2010. – 20 с. – Текст

автореферату представлено також в інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10kmmzhk.zip.

129. **Кемпе, В. Ю.** Видова різноманітність навчальної літератури у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з питань національно-патріотичного виховання / Вероніка Юріївна Кемпе // Таврійс. вісн. освіти. – 2016. – № 2. – С. 257–264. – Бібліогр.: 11 назв.

У статті проаналізовано наявність у складі фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського навчальної та навчально-методичної літератури з питань національно-патріотичного виховання, досліджено різні підходи до формування національно-патріотичної свідомості учнів з використанням видової різноманітності навчальної літератури фонду головної освітянської бібліотеки України.

130. **Кісельова, О.** Бібліомарафон „Звучи, рідна мово!” / Олена Кіселова // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2018. – № 4. – С. 19–24.

У статті висвітлено діяльність бібліотек Кіровоградської області, що спрямована на популяризацію української мови та літератури серед юнацтва та молоді в рамках обласного бібліомарафону „Звучи, рідна мово!”.

131. **Ковальська, О.** Про інноваційні соціальні технології національно-патріотичного виховання школярів / Оксана Ковальська // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2015. – № 4/5. – С. 44–50. – Бібліогр.: 9 назв.

132. **Когут, В. О.** Щоб не замулювались джерела пам'яті : шкільна бібліотека як осередок краєзнавчого та екологічного виховання / В. О. Когут // Пед. вісн. – Кіровоград, 2014. – № 1/2. – С. 127–129.

133. **Корчака, Т. А.** Бібліотечне краєзнавство в роботі з дітьми / Т. А. Корчака // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Серп. (№ 15/16). – С. 2–7.

Представлено досвід роботи бібліотеки Канівської ЗОШ І–ІІІ ст. № 1.

134. **Костенко, Л.** Закон про державну мову: що треба знати про нього працівникам публічних бібліотек / Леся Костенко // Бібл. планета. – 2019. – № 4. – С. 14–16.

У 2019 р. набув чинності Закон України „Про забезпечення функціонування української мови як державної”, що має безпосередній стосунок до роботи бібліотек усіх рівнів. Автор аналізує окремі розділи і статті закону в контексті реалізації інформаційної, просвітницької, соціокультурної діяльності бібліотек.

135. **Костенко, М. О.** Формування національної самосвідомості читачів : (заходи українознавчої тематики) / М. О. Костенко // Шк. бібліотекар. – 2017. – № 1. – С. 10–15.
136. **Кохно, Є.** Бібліотечні проекти в патріотичному вихованні : [досвід роботи б-ки Харків. проф. ліцею машинобудування] / Єлізавета Кохно // Шк. бібл.-інформ. центр. – 2014. – № 2. – С. 35–39.
137. **Кравченко, С. Ф.** Краєзнавча робота шкільної бібліотеки / С. Ф. Кравченко // Шк. бібліотекар. – 2012. – № 4 (квіт.). – С. 2–7. – Бібліогр.: 16 назв. – Дод.: бібл. урок „Ми – громадяни своєї Батьківщини”; вікторина „Люби і знай свій рідний край”.
138. **Кривцова, Н. М.** Патріотичне виховання в освітньому просторі шкільної бібліотеки / Н. М. Кривцова // Шк. бібліотекар. – 2019. – № 5 (трав.). – С. 2–6.
139. **Кузнецова, М. М.** Системне формування краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Кузнецова Марина Миколаївна ; Харків. держ. акад. культури. – Харків, 2011. – 21 с. – Бібліогр.: с. 16–19 (25 назв).
140. **Кучинська, І. О.** Громадянське виховання в Україні: минулий досвід та сучасні потреби : навч. посіб. / Кучинська І. О. ; М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2015. – 112 с.
141. **Кушнарєнко, Н. М.** Бібліотечне краєзнавство : підручник / Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання, 2007. – 502 с. – (Серія „Вища освіта ХХІ століття”).
142. **Левченко, М. І.** Краєзнавство як дійовий засіб патріотичного виховання молоді: завдання роботи бібліотеки / Левченко М. І. // Шкіль. б-ка плюс. – 2018. – Квіт. (№ 7/8). – С. 2–5. – Бібліогр.: с. 5. – Ст. із вид.: Роль шкільної бібліотеки в національно-патріотичному вихованні учнівської молоді: зб. метод. матеріалів / [упоряд.: Ворфлік Л. В., Жеребкіна З. Г.; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої, С. Є. Вольянської]; Харків. акад. неперерв. освіти. – Харків, 2017. – 235 с. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/10/The_role_of_the_school_library_in_national-patriotic_education_2017.pdf.
143. **Литовченко, О. В.** Роль позашкільних навчальних закладів у формуванні світогляду та ціннісних орієнтацій учнів / О. В. Литовченко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання

НАПН України. – Київ, 2015. – Вип. 19, кн. 1. – С. 330–340. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19\(1\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19(1)_33).

У статті актуалізовано роль позашкільної освіти як інституту виховання, сучасний зміст якого має бути спрямований на становлення світогляду, виховання патріотичних почуттів, громадянських якостей особистості. Наведено конкретні приклади діяльності позашкільних закладів України, мета яких полягає у вирішенні найактуальніших виховних завдань у складних умовах розвитку країни.

144. **Лобзова, В.** Обласна патріотична акція Херсонщини „Герої ХХІ століття”: шануємо живих, пам’ятаємо про полеглих / В. Лобзова // Бібл. планета. – 2017. – № 2. – С. 24–25.

Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Бориса Лавренюка за підтримки управління культури та управління освіти і науки облдержадміністрації організувала та провела впродовж лютого – жовтня 2016 р. обласну патріотичну акцію „Герої ХХІ століття”.

У статті детально висвітлено події, які відбулися у ході акції та представлено її результати, а саме: активізація діяльності бібліотек та навчальних закладів регіону, спрямованої на патріотичне виховання молодих людей; вшанування пам’яті загиблих героїв; привернення уваги громади до проблем і потреб воїнів, що були в зоні АТО.

145. **Лощинська, Н.** Популярні онлайн-бібліотеки з україномовним контентом / Наталія Лощинська // Вісн. Кн. палати. – 2020. – № 2. – С. 28–33. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2020_2_9.

У статті здійснено огляд 10 найпопулярніших сучасних електронних бібліотек з україномовним контентом за їх структурою, завданнями, тематико-змістовним наповненням, відкритістю інформації тощо.

146. **Лощинська, Н.** Україномовні е-бібліотеки в сучасному Інтернет-просторі / Наталія Лощинська // Бібл. вісн. – 2021. – № 1. – С. 3–12. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2021_1_3.

147. **Мезенцева, Н. В.** Класознавство як складова національно-патріотичного виховання молоді / Н. В. Мезенцева // Шкіл. б-ка плюс. – 2018. – Квіт. (№ 7/8). – С. 10–12. – Ст. із зб.: Роль шкільної бібліотеки в національно-патріотичному вихованні учнівської молоді : зб. метод. матеріалів / [упоряд.: Ворфлік Л. В., Жеребкіна З. Г. ; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої, С. Є. Вольянської] ; Харків. акад. неперерв. освіти. – Харків, 2017. – 235 с. – Текст статті представлено також в інтернеті: <http://dnrb.gov.ua/wp->

content/uploads/2017/10/The_role_of_the_school_library_in_national-patriotic_education_2017.pdf.

148. **Михайлова, О. В.** До питання про сучасну регламентацію краєзнавчої бібліотечної діяльності / О. В. Михайлова // Державна історична бібліотека України: історія, сучасність, майбутнє : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., приуроч. до 70-річчя заснування Держ. іст. б-ки України, 24–25 верес. 2009 р. / Нац. іст. б-ка України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Укр. центр культур. досліджень. – Київ : Арістей, 2009. – С. 126–129.
149. **Михайлова, О.** Краєзнавчі веб-ресурси регіональних бібліотек на сайті Національної історичної бібліотеки України / Ольга Михайлова, Інна Чеховська // Бібл. вісн. – 2013. – № 6. – С. 16–20. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2013_6_6.
- Публікація знайомить з розробленим фахівцями відділу історичного краєзнавства Національної історичної бібліотеки України путівником краєзнавчими веб-ресурсами регіональних бібліотек – першою спробою в Україні забезпечити централізований доступ до краєзнавчого контенту на бібліотечних сайтах.*
150. **Мозгова, Л.** Інновації у формуванні краєзнавчих ресурсів для дітей / Лариса Мозгова // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2016. – № 4. – С. 36–39.
- Представлено досвід краєзнавчого напряму діяльності Житомирської обласної бібліотеки для дітей з використанням інноваційних методик та мультимедійних технологій.*
151. **Мотика, С. М.** До проблеми патріотичного виховання учнівської молоді в умовах військового ліцею / С. М. Мотика // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. – Київ, 2015. – Вип. 19, кн. 2. – С. 25–38. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19\(2\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19(2)_5).
152. **Національно-патріотичне виховання** дітей та молоді у сучасному освітньому просторі України на засадах етнопедагогіки : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції, 20 жовт. – 20 листоп. 2015 р. / Івано-Франків. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ; [упоряд.: Шелемей Л. Я. та ін.]. – Івано-Франківськ : [Місто НВ, 2016]. – 285 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: http://www.ippo.if.ua/predmety/vrobota/media/files/Матеріали_Інтернет-конференції_ІФОІППО.pdf.

153. **Низовий, М. А.** „Бібліотечне краєзнавство” – так що ж це таке? / М. А. Низовий // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія – 2010. – № 1. – С. 46–56. – Бібліогр.: 20 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_1_9.
154. **Опарієнко, І. А.** Шкільна бібліотека – центр краєзнавчої інформації / Опарієнко І. А. // Шк. б-ка плюс. – 2010. – Берез. (№ 5). – С. 4–9.
155. **Охріменко, Н. М.** Шкільна бібліотека – інформаційний осередок у формуванні національної гідності школярів / Наталя Миколаївна Охріменко // Джерело пед. інновацій : інформ. технології в б-ці загальноосвіт. навч. закл. – 2015. – Вип. 1 (9). – С. 103–109. – Бібліогр.: 13 назв.
156. **Пасацька, С.** Національно-патріотичне виховання ліцеїстів засобами позакласної роботи / Світлана Пасацька // Рідна шк. – 2015. – № 3. – С. 38–40. – Бібліогр.: 5 назв.
- У статті наголошено на важливості проведення позакласних заходів: учнівських конференцій, дослідницьких проєктів, волонтерських акцій, виставок.*
157. **Патріотичне виховання** [Електронний ресурс] : [стор. вебпорталу] / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : [вебпортал]. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2015–. – Режим доступу: <https://dnpb.gov.ua/ua/на-допомогу-професійній-самоосвіті/14825-2/>, вільний (дата звернення: 19.07.2022). – Назва з екрана.
158. **„Патріотичне виховання у бібліотеці: традиції минулого і сучасного досвіду”** : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. директорів обл. б-к для дітей, 28–30 жовт. 2015 / Нац. б-ка України для дітей, Полтав. обл. б-ка для дітей ім. Панаса Мирного. – Полтава : [б. в.], 2015. – 223 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: <http://www.chl.kiev.ua/metodu/Матеріали конференції.pdf>.
159. **Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підходи : метод. рек.** / [авт.: Т. В. Добко, І. І. Хемчян, Л. М. Бондар, А. І. Рубан ; наук. ред.: Л. Д. Березівська, Т. В. Добко ; наук. консультант О. К. Журба ; літ. ред. Л. В. Редько-Шпак] ; Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : [б. в.], 2017. – 88 с. – Бібліогр.: с. 61–66. – (Серія „На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек” ; вип. 16). – Текст видання представлено також в інтернеті: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/patriotic_education_method_recommend_2017.pdf.

160. **Петронговський, Р. Р.** Теорія і практика формування патріотизму старшокласників : [монографія] / Роман Рафаїлович Петронговський ; Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Житомир : [Полісся], 2003. – 231 с. – Текст монографії представлено також в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/13163/1/книга.pdf>.

161. **Пилипака, О.** Від бібліотечного краєзнавства до бібліотечної регіоналістики: стан та перспективи досліджень / О. Пилипака // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, НАН України, Асоц. б-к України. – Київ : [НБУВ], 2018. – Вип. 50 : Оптимізація бібліотечної діяльності у розвитку національного інформаційного простору. – С. 498–508. – Бібліогр.: 24 назви. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2018_50_39.

Розглянуто основні напрями теоретичних досліджень та практичної діяльності в сучасному вітчизняному бібліотечному краєзнавстві. Виокремлено та описано історичне, етнографічне, літературне та культурно-мистецьке краєзнавство як основні взаємодоповнюючі напрями досліджень.

162. **Полякова, О. П.** Упровадження Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді у виховний процес гімназії / О. П. Полякова // Вихов. робота в шк. – 2017. – № 1. – С. 2–8.

163. **Просіна, О. В.** Специфіка патріотичного виховання учнів в умовах східного пограниччя України / О. В. Просіна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. – Київ, 2016. – Вип. 20, кн. 2. – С. 151–163. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20(2)_16).

У статті розглянуто специфіку патріотичного виховання учнів в умовах воєнного конфлікту на Сході країни. Розкрито сутність поняття пограниччя, дано тлумачення поняття „кордон” та представлено аналіз результатів опитування з приводу сприйняття „кордону” та сформованого „почуття кордону”; визначено особливості національно-патріотичного виховання в умовах пограниччя, з’ясовано негативні стереотипи, які панують у східному регіоні України; запропоновано шляхи подолання цих стереотипів.

164. **Роль книги героїко-патріотичного спрямування у вихованні майбутнього громадянина – патріота України / матеріал підгот. Хемчян І. І.** // Шк. б-ка плюс. – 2018. – Берез. (№ 5/6). – С. 5–7.

Про Всеукраїнський вебінар „Роль книги героїко-патріотичного спрямування у вихованні майбутнього громадянина – патріота України”, проведений Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського та ДНУ „Інститут модернізації змісту освіти” Міністерства освіти і науки України за сприяння ТОВ „Майкрософт Україна” 12 грудня 2017 р.

165. **Роль шкільної бібліотеки** в національно-патріотичному вихованні учнівської молоді : зб. метод. матеріалів / [упоряд.: Ворфлік Л. В., Жеребкіна З. Г. ; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої, С. Є. Вольянської] ; Харків. акад. неперерв. освіти. – Харків, 2017. – 235 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: http://dnrb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/10/The_role_of_the_school_library_in_national-patriotic_education_2017.pdf.
166. **Рубан, А. І.** Українська дитяча книжка др. пол. XIX – поч. XX ст.: внесок у розвиток національної свідомості особистості / Алла Рубан // Шк. б-ка плюс. – 2017. – Трав. (№ 9/10). – С. 6–11. – Бібліогр.: с. 11.
167. **Савченко, Л. Л.** Теоретичні засади патріотичного виховання особистості / Савченко Л. Л. // Наук. зап. кафедри педагогіки : зб. наук. пр. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Харків. гуманітар.-пед. акад. – Харків, 2014. – Вип. 37. – С. 281–291. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzkrp_2014_37_36.pdf.
- Проаналізовано основні визначення понять „патріотизм”, „патріотичне виховання”, схарактеризовано принципи патріотичного виховання. Визначено чинники, які впливають на формування почуття патріотизму.*
168. **Сластіна, В. О.** „Виховуємо громадянина – патріота України”: (підсумки місячника шк. б-к [в Криворіз. ЗОШ № 102]) / Валентина Олексіївна Сластіна // Шк. бібліотекар. – 2015. – № 12 (груд.). – С. 7–11.
169. **Суржанська, О. В.** Ведення краснавчого довідково-бібліографічного апарату / О. В. Суржанська // Шк. бібліотекар. – 2011. – № 2 (лют.). – С. 6–11. – Бібліогр.: 7 назв.
170. **Сухаревська, І.** Національно-патріотичне виховання на засадах козацької педагогіки в загальноосвітніх закладах : (із досвіду роботи Кудряшів. загальноосвіт. шк. І–ІІ ст. Кремен. райради Луган. обл.) / Інна Сухаревська // Нова пед. думка. – 2016. – № 2. – С. 154–157.
171. **Тесленко, С.** Сутність понятійного апарату національно-патріотичного виховання дітей / Світлана Тесленко // Наук. вісн. Миколаїв. нац. ун-ту

- ім. В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. Пед. науки / Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. – № 2 (53), трав. 2016. – С. 186–190. – Бібліогр.: с. 189 (16 назв). – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2016_2_38.
172. **Україна. Моя країна** : [для дітей серед. шк. віку] / Т. І. Лагунова, Д. Ю. Корольков [та ін.] ; [ред. Т. С. Жабська]. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2010. – 207 с. – Бібліогр.: с. 207.
- У книзі висвітлено історію України від періоду кам'яного віку до сьогодення. Подано цікаві відомості про регіони України, їхню культуру, традиції, пам'ятки історії та архітектури.*
173. **Українські педагоги про національно-патріотичне виховання** : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару / Нац. акад. пед. наук України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка ; [редкол.: Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Філімонова Т. В. ; літ. ред. Редько-Шпак Л. В. ; рецензенти: Сухомлинська О. В., Коляда Н. М.]. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. – 60 с. – Текст збірника представлено також в інтернеті: <http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/08/ЗБІРНИК-ОСТАТОЧНИЙ.pdf>.
174. **Участь бібліотек у збереженні культурної спадщини та відновленні історичної пам'яті народу** : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 7 листоп. 2019 р. : до 80-річчя Нац. іст. б-ки України / М-во культури, молоді та спорту України, Нац. іст. б-ка України, Нац. спілка краєзнавців України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; [за заг. ред. О. П. Реєнта ; редкол.: А. В. Скорохатова, С. І. Смілянець, О. В. Михайлова та ін.]. – Київ : [б. в.], 2019. – 349 с. : іл. – (V Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька). – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/12/20/v- - 0MkbRth.pdf>.
175. **Філімонова, Т. В.** Національно-патріотичне виховання особистості як педагогічна проблема / Філімонова Т. В. // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон : Гельветика, 2016. – Вип. 69, т. 3. – С. 138–142. – Бібліогр.: с. 142 (13 назв).
176. **Філяєва Н. В.** Метод проектів як засіб виховання національно-патріотичної свідомості читачів бібліотеки / Н. В. Філяєва // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 2 (лют.). – С. 2–7. – Бібліогр.: 7 назв.
177. **Хемчян, І. І.** Всеукраїнський вебінар „Виховуємо громадянина – патріота України” / Ірина Іванівна Хемчян // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Січ. (№ 1/2). – С. 4.

Про Всеукраїнський вебінар „Виховуємо громадянина – патріота України”, проведений 26 листопада 2015 р. Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського та Інститутом модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України за підтримки „Microsoft Україна”.

178. **Хемчян, І. І.** Всеукраїнський форум „Місія бібліотек навчальних закладів у національно-патріотичному вихованні дітей та молоді” / Ірина Іванівна Хемчян // Шк. б-ка плюс. – 2017. – Січ. (№ 1/2). – С. 8–10. – Текст статті представлено також в інтернеті: <http://dnpb.gov.ua/ua/naukovi-zakhody/konferentsiyi/misiya-bibliotek-navchalnykh-zakladiv-u-natsionalno-patriotychnomu-vykhovanni-ditey-ta-molodi/>.

Про захід, проведений 18 листопада 2016 р. Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського за сприяння МОН України та НАПН України.

179. **Хемчян, І. І.** Формування патріотизму як основа виховної роботи шкільної бібліотеки / Ірина Іванівна Хемчян // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Листоп. (№ 21/22). – С. 2–6.
180. **Хемчян, І. І.** Шкільна бібліотека в системі громадянсько-патріотичного виховання учнівської молоді / І. І. Хемчян // Українські педагоги про національно-патріотичне виховання : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару / Нац. акад. пед. наук України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. – С. 42–44. – Текст статті представлено також в інтернеті: <http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/08/ЗБІРНИК-ОСТАТОЧНИЙ.pdf>.
181. **Чернописька, А. М.** Національно-патріотичне виховання учнівської молоді – процес формування духовних цінностей у сучасному світі / А. М. Чернописька // Шк. б-ка плюс. – 2017. – Жовт. (№ 19/20). – С. 24–28. – Бібліогр.: с. 28.
182. **Чорна, І. В.** Роль бібліотеки у розвитку національної свідомості учнів / І. В. Чорна // Шк. б-ка. – 2015. – № 8. – С. 17–19.
183. **Чорна, І. В.** Формування національної свідомості учнів засобами бібліотечної роботи / І. В. Чорна // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 5 (трав.). – С. 10–13.
184. **Шаврова, Л. В.** Краєзнавство – пріоритетний напрямок діяльності шкільних бібліотек / Л. В. Шаврова // Шк. бібліотекар. – 2011. – № 3 (берез.). – С. 13–15. – Бібліогр.: 9 назв.
185. **Шевченко, О.** „Плекаємо патріотів” / Оксана Шевченко // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2016. – № 1. – С. 29–31.

Висвітлено досвід Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки щодо проведення цільової програми „Плекаємо патріотів” для забезпечення інформаційної підтримки організації роботи вчителів із питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

186. **Шматоваленко, А. В.** Модель довідково-бібліографічного забезпечення популяризації краєзнавчої літератури в шкільній бібліотеці / А. В. Шматоваленко // Наша шк. – 2009. – № 1. – С. 55–57. – Бібліогр.: 7 назв.

187. **Шовкошитний, В. Ф.** Національно-патріотичне виховання в контексті українського державотворення : зб. наук. ст. (2004 – трав. 2005 р.) / Володимир Шовкошитний. – [Васильків : Колофон, 2005]. – 166 с. – Бібліогр.: с. 153–164.

У збірнику статей відомого політичного і громадського діяча, поета, письменника, доктора філософії в галузі політології В. Ф. Шовкошитного висвітлюються актуальні проблеми національно-патріотичного виховання молоді, необхідність народження нової національної еліти для процесів українського державотворення. В історичному контексті подано глибокий аналіз розвитку національного виховання в Україні, його сучасний стан і перспективи. Автором представлено власне бачення національної ідеї, національної еліти, основних засад творення Української держави.

188. **Яців, Я. М.** Національно-патріотичне виховання учнівської молоді у позаурочний час на західноукраїнських землях (1919–1939 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Яців Ярослав Миколайович ; Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Івано-Франківськ, 2005. – 20 с.

III. СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ З НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

3.1. Соціологічні дослідження. Методичні рекомендації

для проведення заходів із національно-патріотичного виховання

189. **Артисюк, І.** Україна – наша Батьківщина : проект-велетень : 4 кл. / Ірина Артисюк // Почат. освіта. – 2011. – Лип. (№ 27). – С. 24–26.

Мета проєкту: виховувати інтерес до історії рідного краю, його традицій та звичаїв; прищеплювати почуття гордості за свою Батьківщину, патріотизм; сприяти усвідомленню дітьми рівноправності України серед інших країн світу.

190. **Берека, В. Є.** Виховна діяльність класного керівника: соціально-методологічний концепт : навч.-метод. посіб. / Берека В. Є., Іова В. Ю. ; Хмельниц. обл. ін.-т післядиплом. пед. освіти. – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2016. – 211 с.

У посібнику розкриваються соціально-педагогічні умови особистісного розвитку та виховання учнів, окреслюються технологічні складові компетентної діяльності класного керівника. Вміщено програму спецкурсу для класних керівників у системі післядипломної освіти, методичний кейс, модульну добірку інформаційно-ресурсних матеріалів з питань реалізації завдань патріотичного та правового виховання.

191. **Бібліотекарю-краєзнавцю** [Електронний ресурс] : [вебсторінка] / Нац. іст. б-ка України // Національна історична бібліотека України : [офіц. вебсайт]. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2019 – . – Режим доступу: <https://nibu.kyiv.ua/bikr/>, вільний (дата звернення: 6.08.22). – Назва з екрана.

192. **Бібліотеки і національно-патріотичне** виховання [Електронний ресурс] : метод. поради / Упр. культури, національностей та релігій Київ. облдержадмін., Київ. обл. б-ка для дітей ; [матеріал підгот. Л. В. Смиловська ; ред.-упоряд. Л. П. Соляник ; бібліогр. та техн. упоряд. О. М. Литвин ; комп'ют. набір та макетування К. М. Зніщенко ; наук. ред. та відп. за вип. М. П. Зніщенко]. – Електрон. текст. дані. – Київ : [КОБД], 2016. – 16 с. – (25-річчю Незалежності України присвячується). – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/books/003018253cf59af0235b2>, вільний (дата звернення: 22.07.22). – Назва з екрана.

193. **Виховання громадянина, патріота, гуманіста** : наук.-метод. посіб. / [Чорна Катерина Іванівна ; упоряд. та відп. за вип. Пилипенко О. І. ; ред. Несин Н. Г.] ; Ін-т проблем виховання Акад. пед. наук України. – Київ : [б. в.], 2004. – 95, [1] с.

194. **Виховання культури гідності** дітей та учнівської молоді в позаурочній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : метод. посіб. / [Чорна К. І., Шкільна І. М., Киричок В. А., Маруніна Г. Г. та ін. ; під заг. ред. Чорної К. І.] ; НАПН України, Ін-т проблем виховання. – Кіровоград : [Імекс-ЛТД], 2014. – 259 с. – Текст посібника представлено також в інтернеті: http://lib.iitta.gov.ua/8825/1/2453_Chorna.pdf.

У методичному посібнику розкрито зміст, сучасні форми та методи виховання культури гідності (особистої, людської та національної) дітей старшого дошкільного віку, молодших школярів, старших та молодших підлітків, старшокласників у позаурочній діяльності на засадах гуманістичної моралі та підготовки вчителів до виховання цього феномена.

195. **Виховання національно-патріотичних цінностей** – пріоритетне завдання виховної системи ПТНЗ [Електронний ресурс] : метод. рек. / підгот. Керницька Т. В. ; НМЦ проф.-тех. освіти у Дніпропетров. обл. – Електрон. текст. і граф. дані. – [Дніпропетровськ], 2015. – 34 с. – Режим доступу: http://4vpupo.org.ua/download/metod_probl/vikh_patriot_tsin.pdf, вільний (дата звернення: 13.07.22). – Назва з екрана.
196. **Виховуємо громадян-патріотів України** : [наук.-метод. посіб.]. Ч. I–III / НАПН України, Ін-т проблем виховання ; [авт. кол. за заг. кер. К. Чорної]. – Київ ; [Черкаси] : ЧОПОПП, 2012. – 273 с. – Посібник представлено також в інтернеті: <http://library.ippro.com.ua/index.php/suchasna-metodika-vikhovnoji-diyalnosti/376-vikhovuemo-gromadyan-patriotiv-ukrajini-ch-i>, <http://library.ippro.com.ua/index.php/suchasna-metodika-vikhovnoji-diyalnosti/377-vikhovuemo-gromadyan-patriotiv-ukrajini-ch-ii>, <http://library.ippro.com.ua/index.php/suchasna-metodika-vikhovnoji-diyalnosti/378-vikhovuemo-gromadyan-patriotiv-ukrajini-ch-iii>.
- Представлено результати дослідження проблеми виховання патріотизму дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін, здійсненого науковцями лабораторії морального та етичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України. Подано конкретні методики виховання патріотизму учнів різних вікових категорій, апробовані в експериментальних (всеукраїнського рівня) закладах освіти Черкаської області.*
197. **Виховую зерна духовності** : [іст.-краєзнав. клуб „Заграва”] / авт.-упоряд. Гриняк Ніна ; рецензент Сімончук Т. Ю. // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Квіт. (№ 7/8). – С. 23–31.
198. **Гавлітіна, Т. М.** Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. / Гавлітіна Тетяна Миколаївна ; Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. – [Рівне] : Волин. обереги, [2007]. – 219 с. – Бібліогр.: с. 205–219.
199. **Депетист, О. В.** Національно-патріотичне виховання молодших школярів : [метод. посіб.] / Олександра Вікторівна Депетист, Віра Василівна Чала, Надія Анатоліївна Ярова. – [Харків] : Основа, [2011]. – 128 с. – (Бібліотека журналу „Початкове навчання та виховання” ; вип. 6 (90)). – Бібліогр.: с. 127–128.
200. **Жеребкіна, З. Г.** Методичні матеріали та зауваги щодо проведення заходів патріотичного спрямування в навчально-виховних закладах / З. Г. Жеребкіна,

Т. І. Писаренко // Шк. б-ка плюс. – 2017. – Жовт. (№ 19/20). – С. 15–24. – Бібліогр.: с. 23–24.

201. **З Україною в серці :** (тренінг з нац.-патріот. виховання дітей та молоді) : посібник / І. Д. Бех, Ж. В. Петрович, В. І. Кириченко ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. – Вид. 2-ге, змінене. – Харків : Друк. Мадрид, 2016. – 140 с. – Текст посібника представлено також в інтернеті: [http://lib.iitta.gov.ua/705133/1/з_Україною_в_серці_B5_\(1\).pdf](http://lib.iitta.gov.ua/705133/1/з_Україною_в_серці_B5_(1).pdf).

202. **Збірка методичних рекомендацій** до відзначення пам'ятних дат у загальноосвітніх навчальних закладах / Укр. ін-т нац. пам'яті ; [розроб. і упоряд.: Г. Байкеніч, О. Охрімчук]. – Дніпро : Ліра, 2017. – 220 с. : іл. – Текст видання представлено також в інтернеті: <http://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/zbirka-metodychnyh-rekomendacij-do-vidznachennya-pamyatnyh-dat-u-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladah2/zavantazhyty/zbirka-metodychnyh-rekomendacij-do-vidznachennya-pamyatnyh-dat-u-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladahpdf>.

Представлено методичні рекомендації для закладів загальної освіти України, розроблені Українським інститутом національної пам'яті та схвалені Міністерством освіти і науки України до використання у навчально-виховному процесі. Матеріали присвячено відзначенню пам'ятних дат історії України, вшануванню борців за незалежність України у XX столітті, жертв тоталітарних режимів.

203. **Кисельова, В.** Сучасні бібліотечні проекти з краєзнавства: стан реалізації та перспективи розвитку / В. Кисельова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, НАН України, Асоц. б-к України. – Київ : [НБУВ], 2018. – Вип. 50 : Оптимізація бібліотечної діяльності у розвитку національного інформаційного простору. – С. 297–307. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2018_50_24.

Національна історична бібліотека України, як методичний центр краєзнавчої бібліотечної роботи, у 2018 р. провела наукове дослідження „Сучасні бібліотечні проекти з краєзнавства: стан реалізації та перспективи розвитку”. Мета статті – на основі результатів цього дослідження узагальнити основні здобутки регіональних бібліотек України у проектній роботі з краєзнавчого напрямку і стисло висвітлити рекомендації щодо її удосконалення.

204. **Колесніченко, М. В.** Курс юного патріота : навч. посіб. для мол. та серед. шк. віку : у 9 кн. : для дітей незалеж. України. Кн. 1 / Колесніченко М. В. ; Ін-т „Самріті”

(САМореалізація: Розвиток Інтелекту, Творчості, Інтуїції). – Київ : Креативна група 64, 2015. – (Зернина до зернини – Єдина Україна).

Ч. 1. – 175 с. : кольор. іл.

Ч. 2. – 164 с. : кольор. іл.

Ч. 3. – 163 с. : кольор. іл.

Посібник вчить дитину цінувати свою сім'ю, свій рід і Батьківщину, dbати про близьких людей, знаходити собі гідне місце серед однолітків, зберігати й примножувати добробут власного роду і зрештою бути щасливим.

205. **Краєзнавча діяльність бібліотек : метод. посіб.** / підгот.: В. П. Кисельова, З. Х. Мусіна, С. І. Смілянець ; наук. ред. Н. М. Кушнарeнко ; Держ. іст. б-ка України. – Київ, 2002. – 209 с. – Текст посібника представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/07/16/kraznvdijalbibl_metod.pdf.

Представлено рекомендації з організації краєзнавчої роботи бібліотек, формування краєзнавчих фондів і довідково-бібліографічного апарату, підготовки краєзнавчих бібліографічних покажчиків, застосування нових інформаційних технологій в краєзнавчій бібліотечній діяльності, популяризації краєзнавчих документів. Матеріали посібника підготовлені на основі результатів довгострокового наукового дослідження „Краєзнавча робота бібліотек”, проведеного Державною історичною бібліотекою України, узагальнення кращого досвіду краєзнавчих підрозділів бібліотек України.

206. **Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюл. Вип. 29 /** М-во культури України, Нац. іст. б-ка України ; [підгот.: В. П. Кисельова, І. В. Чеховська]. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2018. – 155 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/05/10/buleten_vyp_29_2018.pdf.

29-й випуск інформаційного бюлетеня „Краєзнавча робота в бібліотеках України” містить результати наукового дослідження „Сучасні бібліотечні проекти з краєзнавства: стан реалізації та перспективи розвитку”. За підсумками дослідження узагальнено основні здобутки регіональних бібліотек у проєктній роботі в краєзнавчому напрямі та надано рекомендації щодо її удосконалення.

207. **Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюл. Вип. 30.** Сучас. організац. структура і кадр. забезпеч. краєзнавчої діяльності в регіон. б-ках України / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України ; [підгот.: В. П. Кисельова, О. В. Покропивна]. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2019. – 84 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/12/16/krznav_bul30_MfKHExd.pdf.

30-й випуск інформаційного бюлетеня „Краєзнавча робота в бібліотеках України” містить результати наукового дослідження сучасної організаційної структури та кадрового забезпечення краєзнавчої діяльності у регіональних бібліотеках України. За підсумками дослідження визначено сучасні тенденції в організації краєзнавчої діяльності регіональних бібліотек, розкрито проблеми, що потребують термінового вирішення та шляхи оптимізації краєзнавчої роботи в контексті інноваційного розвитку бібліотек.

208. **Краєзнавча робота в бібліотеках України** : інформ. бюл. Вип. 31. Біобібліогр. ресурси регіон. б-к України у системі інформ. забезпеч. біогр. дослідж. про видат. діячів краю: сучасний стан, тенденції / М-во культури та інформ. політики України, Нац. іст. б-ка України ; [підгот.: В. П. Кисельова, О. В. Покропивна]. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2020. – 177 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2020/12/10/krznavbul2020_t_31.pdf.

31-й випуск інформаційного бюлетеня „Краєзнавча робота в бібліотеках України” містить результати наукового дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку бібліографічних ресурсів краєзнавчої біографістики у регіональних бібліотеках України.

209. **Краєзнавча робота в бібліотеках України** : інформ. бюл. Вип. 32. Краєзнав. ресурси б-к України як підґрунтя для розвитку місц. туризму : [результатами наук. дослідж.] / М-во культури та інформ. політики України, Нац. іст. б-ка України ; [підгот.: В. П. Кисельова, О. В. Покропивна]. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2021. – 111 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2021/12/07/krznav32_2021.pdf.

210. **Матеріали бібліотекарям** [Електронний ресурс] / Укр. ін-т нац. пам'яті // Український інститут національної пам'яті : [офіц. вебсайт]. – Електрон. дані. – Київ, 2018– . – Режим доступу: <http://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/bibliotekaryam?page=1>, вільний (дата звернення: 5.08.22). – Назва з екрана.

211. **Національна ідея в становленні громадянина-патріота України** : (програм.-вихов. контекст) / І. Д. Бех, К. І. Чорна ; НАПН України, Ін-т проблем виховання. – Київ, 2014. – 48 с. – Текст документа представлено також в інтернеті: <http://www.ippo.if.ua/predmety/vrobota/media/files/Nacionalna%20ideya%20в%20становлєнні%20громадянина-патріота.pdf>.

212. **Національно-патріотичне виховання** [Електронний ресурс] : [вебсторінка] // Малолисовецький навчально-виховний комплекс „Заклад загальної середньої освіти

- I–II ступенів – заклад дошкільної освіти” Сквирської міської ради Київської області : [вебсайт]. – Електрон. дані і прогр. – Малі Лисівці, [б. р.]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/m-lisovtsi-nvk.org.ua/lisovtsi-nvk/виховна-робота/національно-патріотичне-виховання>, вільний (дата звернення: 29.07.22). – Назва з екрана.
213. **„Національно-патріотичне виховання громадянина України: роль і місце дитячої бібліотеки в сучасних реаліях”** [Електронний ресурс] : матеріали обл. наук.-практ. конф., 18–19 трав. 2016 : зб. матеріалів / Миколаїв. обл. б-ка для дітей ім. В. О. Лягіна ; [уклад. З. М. Рушак]. – Електрон. текст. дані. – Миколаїв : [б. в.], 2016. – 90 с. – Режим доступу: http://www.chl.kiev.ua/mbm/тексти/2017/Издание_по_конференции.PDF, вільний (дата звернення: 24.07.22). – Назва з екрана.
214. **Національно-патріотичне виховання дітей та молоді : навч.-метод. посіб.** / [авт. кол.: Богомолова Наталія Миколаївна та ін. ; за заг. ред. С. В. Петкова]. – Київ : ОВК, 2016. – 148 с.
215. **Національно-патріотичне виховання в бібліотеках : метод. рек.** / Район. орг.-метод. центр бібл. та краєзнав. роботи ; [уклад. Л. В. Гріщенко ; ред. Л. В. Воскобійник. – Черкаси, 2015. – 16 с. – Текст рекомендацій представлено також в інтернеті: <https://www.slideshare.net/Oks123/ss-53105503>.
216. **Національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді засобами позашкільної освіти : [метод. посіб.]** / [авт.-уклад. Кудін В. С.] ; Черкас. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників. – Черкаси, 2008. – 44 с. – Бібліогр.: с. 42. – Посібник представлено також в інтернеті: <http://library.ippro.com.ua/index.php/suchasna-metodika-pozashkilnoji-osviti/216-v-s-kudin-natsionalno-patriotichne-vikhovannya-ditej-ta-uchnivskoji-molodi-zasobami-pozashkilnoji-osviti>.
217. **Нова українська книга у фондах спеціалізованих бібліотек для дітей : (програма та методика Всеукр. соціол. дослідження) / Нац. б-ка України для дітей ; [уклад.: О. Б. Петренко, Н. Й. Дзюба, В. В. Даниленко]. – Київ : [Нац. б-ка України для дітей], 2021. – 13 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/613#page/1/mode/1up>.**
218. **Нова українська книга у фондах спеціалізованих бібліотек для дітей : результати Всеукр. моніторингу : аналіт. довідка / Нац. б-ка України для дітей ; [уклад.: В. В. Даниленко, О. О. Обіжисвіт]. – Київ : [Нац. б-ка України для дітей], 2021. – 24 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://chl.kiev.ua/MBM/Book/View/685#page/18/mode/2up>.**

219. **Обіжисвіт, О.** Книга як національний культурний продукт у колі читання дитини [Електронний ресурс] : соціолог. зріз // Б-ка у форматі Д° : [електрон. журн.] / Нац. б-ка України для дітей, Укр. асоц. працівників б-к для дітей. – Електрон. дані. – Київ, 2021. – № 4. – С. 16–18. – Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/128#page/16/mode/2up>, вільний (дата звернення: 22.07.22). – Назва з екрана.

У статті мова йде про проведене в 2020 р. в Національній бібліотеці України для дітей соціологічне дослідження „Сучасна українська книжка у читанні дітей” з метою одержання розширеної інформації про читацький інтерес користувачів-учнів 5–9 класів до сучасної української літератури.

220. **Патріотичне виховання в сучасних** навчальних закладах / [упоряд. Сташко Жанна Миколаївна ; ред. рада: М. Мосієнко, М. Голубенко, Т. Бондаренко]. – Київ : Ред. газет природничо-мат. циклу : Шк. світ, 2015. – 117, [1] с.

У збірнику подано методичні рекомендації щодо організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах закладів загальної середньої та позашкільної освіти, наведено зразки програм гуртків і клубів військово-патріотичного виховання, а також сценарії заходів, спрямованих на виховання патріотизму.

221. **Патріотичні акварелі: формування** свідомого громадянина-патріота України : [навч.-метод. посіб.] / [авт.-уклад.: О. І. Боярчук, Л. В. Микитюк, Ю. П. Устич] ; Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів. – Біла Церква : КНЗ КОР „КОІПОПК”, 2015. – 264 с. – Текст посібника представлено також в інтернеті: <http://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/253>.

У посібнику висвітлено тенденції, підходи, принципи, мету й завдання патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, запропоновано стратегію й технологію цілеспрямованого й ефективного процесу розвитку суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота. Уміщено виховні справи, лейтмотивом яких є любов до України, самовідданість і патріотизм її захисників, активна громадянська позиція українців, особиста відповідальність і дієвість за долю та єдність країни.

222. **Паянок, Н.** Сучасна молодь у стилі української незалежності: всеукраїнське соціологічне дослідження / Наталія Паянок // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2022. – № 2. – С. 2–5.

Всеукраїнське соціологічне дослідження „Сучасна молодь у стилі української незалежності” здійснено впродовж липня–серпня 2021 року. Опитування охопило

17 130 респондентів – користувачів бібліотек України для юнацтва, молоді. Територіально долучились Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська області та місто Маріуполь. Опитування респондентів відбувалось за принципом традиційної паперової анкети, а також онлайн.

223. **Плекаємо патріотів України** [Електронний ресурс] : (зб. ст. освітян Черкащини з досвіду патріот. виховання) / Черкас. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників // Електронна бібліотека методичної літератури КНЗ „ЧОПОПП ЧОР” / КНЗ „ЧОПОПП ЧОР”. – Електрон. дані. – Черкаси : [б. в.], 2011. – Режим доступу: <http://library.ippro.com.ua/index.php/suchasna-metodika-vikhovnoji-diyalnosti/157-pлекаemo-patriotiv-ukrajini>, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.

224. **Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді** / [авт.: Бех І. Д., Чорна К. І.] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. – Київ : [б. в.], 2014. – 29 с.

Те саме // Інформ. зб. для директора шк. та завідуючого дит. садочком. – 2015. – № 3/4. – С. 44–65 ; Методист. – 2014. – № 11. – С. 11–25.

Визначено теоретичні засади патріотичного виховання (мету, завдання, принципи, основні напрями, зміст, форми і методи). Програма є стратегічним рекомендаційним документом, який дає можливість закладам освіти різних типів, управлінням освіти різних рівнів для розробки системи заходів патріотичного виховання, що відповідають культурологічним орієнтаціям, специфіці, профілю й типу організації-розробника і є актуальними для конкретних соціально-політичних реалій.

225. **Путівник по краєзнавчих ресурсах** бібліотек України [Електронний ресурс] // Національна історична бібліотека України : [офіц. вебсайт]. – Електроні дані і прогр. – [Київ, б. р.]. – Режим доступу: <https://nibu.kyiv.ua/pages/putivnyk/>, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.

226. **Родина – мала Батьківщина – Україна: сучасний зміст патріотичного виховання** / [І. І. Цимбал, А. О. Данильєв, О. В. Касьянова та ін. ; за заг. ред. О. В. Касьянової] ; Луган. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. – Сєвєродонецьк : [СПД Рєзнєков В. С.], 2015. – 215 с.

У методичному посібнику представлено досвід роботи закладів освіти Луганської області з питань патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Сучасний зміст патріотичного виховання ґрунтується на військово-патріотичній та

волонтерській діяльності, краєзнавчій роботі, діяльності шкільних музеїв та дитячих об'єднань, партнерстві з родиною та громадою. Систему патріотичного виховання подано через напрацювання педагогічних та дитячих колективів: дослідницько-пошукову діяльність; проведення благодійних акцій, уроків пам'яті, мужності; реалізацію проєктів; влаштування виставок, ярмарків; зустрічі з ветеранами, захисниками Батьківщини; військово-спортивні ігри, конкурси тощо. Репрезентуються творчі роботи учнів-переможців першого обласного конкурсу „Чому я поважаю професію військового”.

227. **Рекомендації щодо проведення** Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек [під гаслом „Виховуємо громадянина – патріота України”]: дод. до листа ІМЗО від 07.09.2015 № 2.1/10–38 / М-во освіти і науки України, Держ. наук. установа „Ін-т модернізації змісту освіти”, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Шк. б-ка плюс. – 2015. – Жовт. (№ 19/20). – С. 3–4.
228. **Рекомендації щодо проведення у 2021 році** Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек [під гаслом „Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові традиції та цінності”] [Електронний ресурс]: дод. до листа ДНУ „Ін-т модернізації змісту освіти” від 30 серп. 2021 р. № 22.1/10-1955 / М-во освіти і науки України, Держ. наук. установа „Ін-т модернізації змісту освіти”, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [уклад.: І. І. Хемчян, А. І. Рубан] // Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані і прогр. – Київ, 2021. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/Monthly_methodical_recommendations_2021.pdf, вільний (дата звернення: 19.07.2022). – Назва з екрана.
229. **Система патріотичного виховання** дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін: навч.-метод. посіб. / [Бех І. Д., К. О. Журба та ін.]; НАПН України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – Київ: Пед. думка, 2011. – 238, [1] с. – Бібліогр. у кінці ст.
230. **Сіленко, Т. В.** Формування патріотичних та громадянських якостей особистості учня засобами національно-патріотичного виховання [Електронний ресурс]: [метод. посіб.]: номінація „Позакласна та виховна робота” / Сіленко Тетяна Валентинівна; Загальноосвіт. шк. І–ІІІ ступенів № 22 Вінниц. міськради // Творча майстерня вчителя: [сайт]. – Електрон. дані. – Вінниця: [ММК], 2015. – 67 с. – Режим доступу: <http://dorobok.edu.vn.ua/article/view/984>, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.

Подано добірку матеріалів щодо формування патріотичних і громадянських якостей особистості учня засобами національно-патріотичного виховання. Запропоновано розробки годин спілкування, усних журналів, вечорів та інших виховних заходів із використанням ефективних методів і прийомів сучасної педагогіки.

231. **Сухорукова, В. М.** Як виховати патріота. 1–4 класи / Валентина Михайлівна Сухорукова ; [ред. О. О. Якименко]. – [Харків] : Ранок, 2015. – 189, [2] с. + 1 скретч-картка. – (Серія „Наш клас”).
232. **Сучасна українська книга** в читанні дітей [Електронний ресурс] : програма та методика Всеукр. соціол. дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; [розроб. програми та методики соціол. дослідж. О. Б. Петренко]. – Електрон. дані. – Київ : [Нац. б-ка України для дітей], 2020. – 8 с. – Текст видання представлено також в інтернеті: Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/516#page/1/mode/1up>, вільний (дата звернення: 6.07.2022). – Назва з екрана.
233. **Сучасна українська книжка** в читанні дітей : результати Всеукр. соціол. дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; [уклад. О. О. Обіжисвіт]. – Київ : [Нац. б-ка України для дітей], 2021. – 20 с. – (Соціол. бюл. ; вип. 38). – Текст видання представлено також в інтернеті: <https://chl.kiev.ua/MBM/Book/View/638#page/1/mode/1up>.
234. **Україна – єдина країна : розробки уроків і позаклас. заходів для проведення Першого уроку у 2014/2015 навчал. році / [уклад.: Ю. В. Міцай, С. М. Пляка, О. П. Третяк, О. В. Ревнивцева] ; Кіровоград. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти імені Василя Сухомлинського. – Кіровоград : [ФО-П Александрова М. В.], 2014. – 172 с.** – Текст посібника представлено також в інтернеті: http://ditky.info/load/scenariji_svjat/ukrajina_edina_krajina/79-1-0-5438.

Запропоновані матеріали спрямовані на формування у школярів української громадянської ідентичності шляхом вивчення історії держави, її національних і культурних традицій, поваги до Законів України, усвідомлення морально-правових норм та загальнолюдських цінностей суспільства.

3.2. Сценарії заходів

235. **Бабіч, Н. В.** „Я люблю Україну”: (інтелектуал. гра) / Н. В. Бабіч // Шк. бібліотекар. – 2015. – № 10 (жовт.). – С. 36–38.
236. **Беляєва, І. П.** „Соборна мати Україна – одна на всіх, як оберіг”: [сценарій мас. заходу] / І. П. Беляєва, Т. В. Стонкус // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 12 (груд.). – С. 20–23.
- Мета заходу – пробудити інтерес до поглибленого вивчення історії та культурних надбань українського народу; ознайомити з вирішальними подіями сьогодення; виховувати через вішовані твори почуття гідності, патріотизму, любові до Батьківщини, рідної мови.*
237. **Білаш, А. В.** Усний журнал для початкової школи на тему: „Моя Батьківщина – рідна Україна” [Електронний ресурс] / Білаш Алла Вікторівна; СЗШ № 97 ім. П. І. Шкідченка, м. Дніпропетровськ // Освіта. ua: [портал]. – Електрон. дані. – [Київ]: Osvita.ua. Видавництво „Плеяди”, 2015. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/outschool/46563/, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.
- Сценарій проведення заходу, мета якого – узагальнити та систематизувати знання учнів про Україну, народні та державні символи українців, прищепити любов до Батьківщини, виховати почуття патріотизму.*
238. **Білошина, Т. В.** „Моя Батьківщина – Україна!”: (вікторина) / Т. В. Білошина // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 10 (жовт.). – С. 40–42.
239. **Борисенко, В.** Ми любимо Україну: позакл. захід: 7–9-ті кл. / Вікторія Борисенко // Історія України. – 2015. – Квіт. (№ 7). – С. 22–26.
- Мета виховного заходу за представленим сценарієм – активізувати знання учнів з історії України; розвивати уміння застосовувати здобуті знання у практичній діяльності; виховувати інтерес до історичного минулого України.*
240. **Боярчук, О. І.** Диспут „Сучасний патріотизм: мода чи життєва необхідність?”: (10–11 кл.) / О. І. Боярчук // Вихов. робота в шк. – 2016. – № 8. – С. 21–28.
241. **Брикун, К.** Мова наша солов’їна: вихов. захід [у б-ці] / К. Брикун // Шк. б-ка плюс. – 2016. – Лютий (№ 3/4). – С. 16–23. – Бібліогр.: с. 23.
242. **Ванжа, О. В.** „Вклоняємось силі нескорених!”: (сценарій вихов. заходу патріот. спрямування) / О. В. Ванжа // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 3 (берез.). – С. 28–31.

Сценарій для організації виховного заходу в бібліотеці, мета якого – виховання любові до Батьківщини та прагнення миру на землі, виховання почуття національної

свідомості, гідності та патріотизму, виховання в учнів шанобливого ставлення до воїнів, учасників АТО, поваги до пам'яті загиблих захисників рідної землі.

243. **Виховні заходи** : нац.-патріот. виховання / [авт. кол.: О. Боярчук та ін. ; упоряд. Н. Чиренко]. – Київ : Шк. світ, 2015. – 187, [2] с. – (Б-ка „Шкільного світу”).

Пропонуються сценарії виховних заходів щодо національно-патріотичного виховання учнів: уроків мужності, бесід, диспутів, народознавчих свят, годин спілкування та ін..

244. **Всім серцем своєю Україну любіть!** : [сценарії] // Позакл. час. – 2011. – № 4. – С. 19–26.

245. **Демченко, В. Г.** Урок мужності : [сценарій] / В. Г. Демченко // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 7 (лип.). – С. 39–42.

246. **Державні символи України** : [сценарій] // Позакл. час. – 2014. – № 7. – С. 83–86.

247. **Іванчук, Л. В.** Твої герої, Україно! : усний журн. / Л. В. Іванчук // Шк. б-ка. – 2017. – № 2. – С. 1–4.

248. **Івахів, Л. А.** Народні символи України : (вихов. захід, 5–8 кл.) : [сценарій] / Л. А. Івахів // Вихов. робота в шк. – 2014. – № 3. – С. 9–13. – Бібліогр.: 6 назв.

249. **Крук, Т. Є.** „Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ!” : (сценарій вихов. заходу патріот. спрямування [в шк. б-ці]) / Т. Є. Крук // Шк. бібліотекар. – 2015. – № 4 (квіт.). – С. 35–39.

250. **Ми – діти твої, Україно** : сценарії вихов. заходів : 1–4 кл. / упоряд. Тітченко О. М. ; [голов. ред. Богдан Будний ; худож. Євгенія Рудюк]. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, [2014]. – 319 с.

251. **Микитюк, Л. В.** „Я люблю Україну!” : (конкурс.-ігрова прогр., 9–11 кл.) / Л. В. Микитюк // Вихов. робота в шк. – 2016. – № 8. – С. 32–38.

Мета заходу: актуалізувати знання учнів про цікаві факти з історії та культури України, сприяти розвитку пізнавальних інтересів та інтелектуальних здібностей, формувати почуття національної гідності, поваги до здобутків своїх пращурів і сучасників.

252. **Морозова, Н. В.** Розробка позакласного виховного заходу на тему: „Моя країна – Україна!” [Електронний ресурс] : [9–11 кл.] / підгот. Морозова Наталія Василівна ; Комунал. закл. Сум. облради. – Глухів. загальноосвіт. шк.-інтернат І–ІІІ ст. ім. М. І. Жужоми // Освіта. ua : [портал]. – Електрон. дані. – [Київ] : Osvita.ua. Видавництво „Плеяди”, 2015. – Режим доступу:

http://osvita.ua/school/lessons_summary/outschool/47369/, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.

Сценарій заходу, мета якого – виховувати любов до історії, мови, культури української держави; викликати інтерес до вивчення минулого нашого народу; сприяти вихованню й розвитку патріотичних почуттів, національної гідності.

253. **Московенко, О. С.** З чого починається Батьківщина? : [сценарій заходу в шк. б-ці] / О. С. Московенко // Шк. бібліотекар. – 2013. – № 5 (трав.). – С. 22–26.
254. **Мохарєва, Т.** „Моя прекрасна українська мова, найкраща пісня в стоголоссі трав” : сценарій позаклас. заходу / Тетяна Мохарєва // Укр. мова та літ. – 2010. – Жовт. (№ 38/40). – С. 47–51.
255. **Назаренко, А. С.** „Україна – наш спільний дім” (для учнів 8–9-х класів) : [усний журн.] / А. С. Назаренко // Шк. бібліотекар. – 2015. – № 1 (січ.). – С. 18–23. – Бібліогр.: 16 назв.
256. **Овсюк, О. А.** „Ми – діти твої, Україно!” : (нац.-патріот. гра для учнів 9–11-х кл.) / О. А. Овсюк // Шк. б-ка плюс. – 2018. – Лют. (№ 3/4). – С. 24–25. – Ст. із зб.: Роль шкільної бібліотеки в національно-патріотичному вихованні учнівської молоді : зб. метод. матеріалів / [упоряд.: Ворфлік Л. В., Жеребкіна З. Г.; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої, С. Є. Вольянської]; Харків. акад. неперерв. освіти. – Харків, 2017. – 235 с. – Текст статті доступний також в інтернеті: http://dnrb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/10/The_role_of_the_school_library_in_national-patriotic_education_2017.pdf.
257. **Петрунькіна, Ю. О.** Ми – діти твої, Україно! / Ю. О. Петрунькіна // Кл. керівнику. Усе для роботи. – 2015. – № 9. – С. 8–11.

Сценарій позакласного заходу, присвяченого історичному минулому нашої держави.

258. **Погрібна, О.** Моя люба мово, мово українська. Стільки в тобі рідного! Стільки в тобі близького : [сценарій] / О. Погрібна // Позакл. час. – 2010. – № 10. – С. 17–20.
259. **Пономаренко, Л. В.** Ми – діти твої, Україно! : сценарії заходів нац. спрямування. 1–4 кл. / Л. В. Пономаренко, С. В. Тютюнник. – Харків : Основа, 2015. – 126 с. – (Серія „Початкова школа. Виховна робота”).

Посібник містить сценарії виховних заходів національного спрямування для початкової школи (свята, години спілкування, інтелектуальні ігри, подорожі, КВК та ін.).

260. **Приходько, Ю. М.** „Я люблю Україну”: (конкурс-гра [в шк. б-ці]) / Ю. М. Приходько // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 4 (квіт.). – С. 8–11.
261. **Радченко, В.** Люби, шануй, оберігай свій рідний край, що зветься Україна! : [розробка Першого уроку в 1-му кл.] / Валентина Радченко // Початк. шк. – 2016. – № 9. – С. 23–25
262. **Соколова, Н. І.** З Україною в серці : розробка вихов. заходу для серед. і ст. шк. віку / Н. І. Соколова // Пед. вісн. – 2015. – № 1. – С. 75–79. – Бібліогр.: 7 назв.
263. **Ткачук, Н. П.** „Україна – рідний край. Люби її і захищай”: (година патріота) / Н. П. Ткачук // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 2 (лют.). – С. 19–22.
Розробка бібліотечного уроку, мета якого зміцнювати почуття національної гордості учнів, подяки захисникам Вітчизни, виховувати в учнів усвідомлення себе дітьми великої нації з глибоким історичним корінням, високою культурою та мораллю, виховувати відповідального й політично свідомого громадянина, патріота України.
264. **Тютюнник, Ю. А.** Рідна мати – Батьківщино, ти одна у нас! / Ю. А. Тютюнник // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 4 (квіт.). – С. 31–33.
Сценарій бібліотечного уроку. Мета: виховання в учнів почуття патріотизму, гордості й любові до своєї Батьківщини.
265. **Чеверда, Г. Г.** Україна – єдина країна : [сценарій заходу] // Шк. бібліотекар. – 2016. – № 6 (черв.). – С. 42–47.
266. **Шев’якова, І. С.** „Я – громадянин України”: (вихов. захід, 6–7 кл.) / І. С. Шев’якова // Вихов. робота в шк. – 2014. – № 8. – С. 12–15.
Захід розроблено з метою виховання в школярів внутрішньої свободи та поваги до держави, любові до Батьківщини, національної свідомості, гідності, усвідомлення приналежності до рідної землі, українського народу, гармонійного виявлення патріотичних почуттів.
267. **Швець, О.** „Любіть, вивчайте рідну мову, бо мова – нації основа!”: (сценарій свята) / Олександр Швець // Початк. шк. – 2019. – № 11. – С. 59–61.

IV. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ Й БІБЛІОГРАФІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

268. **Від проголошення незалежності до нової України** [Електронний ресурс] : рек. бібліогр. список до проведення Першого уроку у 2016/2017 навч. році / упоряд.: Вербова В. В., Горбенко Н. А., Демида Є. Ф. ; бібліограф. ред. Самчук Л. І. ; Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // До проведення Першого уроку в

навчальних закладах України / Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 2016]. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/vid_nezaledjnosti_2016.pdf, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.

269. **Годецька, Т. І.** Формування патріотизму та активної громадянської позиції молоді України [Електронний ресурс] : (аналіт. огляд) / Годецька Т. І. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : інформ.-аналіт. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. – Вип. 3. – С. 3–7. – Бібліогр.: 10 назв. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Analituchnuy_visnuk_2016-3.pdf, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.
270. **Горак, В. В.** Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління в Україні: сучасний стан [Електронний ресурс] : (аналіт. огляд) / Горак В. В. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : інформ.-аналіт. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2015. – Вип. 1. – С. 2–10. – Бібліогр.: 25 назв. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/analytical_bulletin_1_2015.pdf, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.
271. **Гуралюк, А. Г.** Розвиток національно-патріотичної компетентності здобувачів освіти в Україні стан [Електронний ресурс] : (аналіт. огляд) / Гуралюк А. Г. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : інформ.-аналіт. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Вінниця : ТВОРИ, 2022. – Вип. XVI. – С. 47–60. – Бібліогр.: 55 назв. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/Analituchnuy_visnuk_2022-16.pdf, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.
272. **Добко, Т. В.** Патріотизм. Патріотичне виховання [Електронний ресурс] : бібліографія (1991–2008) / Т. В. Добко, Ю. С. Левченко // Україна : події, факти, коментарі : інформ.-аналіт. журн. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Електрон. дані. – 2009. – № 7. – С. 77–86. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/u0907_vdbo.pdf, вільний (дата звернення: 26.07.22). – Назва з екрана.

273. **Красзнавчі бібліографічні посібники** бібліотек України. 2016–2020 [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. / Нац. іст б-ка України ; [упоряд. О. В. Михайлова ; ред. В. П. Кисельова]. – Електрон. дані. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2021. – 238 с. – Режим доступу: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2022/01/21/2016-2020_HhwnXSI.pdf, вільний (дата звернення: 29.07.2022). – Назва з екрана.
274. **Країна в серці Європи – Україна** : бібліогр. покажч. : до 25-річчя незалежності України / М-во культури України, Держ. б-ка України для юнацтва, держ. закл. ; [уклад. Г. Буркацька ; ред. С. О. Чачко ; відп. за вип. Г. А. Саприкін]. – Київ : Держ. б-ка України для юнацтва, 2016. – 52 с.
275. **Кропачева, Н.** Бібліографічний складник системи інформаційного супроводу наукових досліджень із питань національно-патріотичного виховання / Наталія Кропачева // Вісн. Кн. палати. – 2019. – № 10. – С. 47–52. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_10_14.
Те саме // Нова пед. думка. – 2019. – № 4. – С. 153–158. – Текст статті представлено також в інтернеті: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/download/102/95>.
Проаналізовано зміст і структуру науково-допоміжного бібліографічного покажчика „Національно-патріотичне виховання в Україні”, підготовленого фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Розглянуто теоретичні та методичні аспекти підготовки бібліографічних видань такого типу.
276. **Національно-патріотичне виховання в Україні** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Страйгородська Л. М., Пономаренко Л. О., Тарнавська С. В., Вербова В. В., Кропачева Н. М., Мушка І. В. ін. ; наук. ред. Березівська Л. Д. ; наук. консультант Петрочко Ж. В. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – Київ : [б. в.], 2019. – 368 с. – До 20-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. – Текст видання представлено також в інтернеті: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/National_patriotic_education_2019.pdf.
277. **Національно-патріотичне виховання** дітей та учнівської молоді : рек. покажч. літ. / КЗ ЛОР „Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека” ; [уклад. О. М. Туркало ; наук. ред. Н. С. Помфюк]. – Львів : КЗ ЛОР ЛОНПБ, 2016. – 68 с. – Текст покажчика представлено також в інтернеті:

https://www.lonpb.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=19&lang=uk.

278. **Національно-патріотичне виховання** молодших школярів [Електронний ресурс] : (рек. бібліогр. список) / упоряд. Вербова В. В. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : довідк. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2017. – Вип. 5. – С. 62–71. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/05/Analituchnuy_visnuk_2017-5.pdf, вільний (дата звернення: 18.07.22). – Назва з екрана.
279. **Національно-патріотичне виховання** – пріоритетний напрям цілісної виховної системи загальноосвітнього навчального закладу : бібліогр. дайджест / Волин. обл. б-ка для юнацтва ; [уклад.: Н. Ількевич, І. Никитюк ; відп. за вип. А. Єфремова]. – Луцьк : [б. в.], 2015. – 38 с.
280. **Національно-патріотичне виховання** учнів загальноосвітніх навчальних закладів в умовах модернізаційних суспільних змін [Електронний ресурс] : (рек. бібліогр. список) / упоряд. Углова О. В. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : інформ.-аналіт. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2015. – Вип. 2. – С. 15–40. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Analituchnuy_visnuk_2015-2.pdf (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.
- Te same* // Завуч. – 2016. – № 12 (черв.) – С. 2–19 вкладки.
281. **Патріотизм – основа духовного становлення громадянина** : рек. бібліогр. список літ. / Терноп. обл. комунал. ін.-т післядиплом. пед. освіти ; упоряд. Бабовал Н. Р. – Тернопіль : [б. в.], 2016. – 9 с. – Текст посібника представлено також в інтернеті: <http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/handle/123456789/3515>.
282. **Патріотичне та духовно-моральне виховання** школярів [Електронний ресурс] : (реферат. огляд, ч. I) / упоряд. Рабаданова Л. В. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : інформ.-аналіт. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2015. – Вип. 1. – С. 23–27. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/analytical_bulletin_1_2015.pdf, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.

283. **Патріотичне та духовно-моральне** виховання школярів [Електронний ресурс] : (реферат. огляд, ч. II) / упоряд. Рабаданова Л. В. // Аналіт. вісн. у сфері освіти й науки : інформ.-аналіт. бюл. : [електрон. фах. вид.] / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2015. – Вип. 2. – С. 51–53. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Analituchnuy_visnuk_2015-2.pdf, вільний (дата звернення: 02.08.22). – Назва з екрана.
284. **Теорія, методика і практика** бібліотечного краєзнавства : бібліогр. покажч. : (2007–2016) / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України ; [упоряд.: В. П. Кисельова, Т. С. Кудласевич]. – Київ : [Нац. іст. б-ка України], 2017. – [192] с. – Текст видання представлено також в інтернеті: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/03/14/tmp_biblkznav2017.pdf.
285. **Україна – це МИ!** Плекаємо патріотів України : рек. бібліогр. покажч. (на допомогу нац.-патріот. вихованню студентів – майбутніх педагогів) / Криворіз. держ. пед. ун-т, Наук. б-ка ; [упоряд. і бібліогр. ред. О. А. Дікунова ; за ред. О. М. Кравченко]. – Кривий Ріг, 2016. – 34 с. – Текст покажчика представлено також в інтернеті: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/378>.

Підготували: Хемчян Ірина Іванівна, Рубан Алла Іванівна